

Sala S.P.
Gab. -
Est. L
Tab. 6
N.º 17

~~44~~

$\frac{20}{6}$

Q-10-1335

DIVERSORVM

IVRIS ARGVMENTORVM,

LIBER PRIMVS.

AUTHORE DOCTORE GONÇALLO

MENDEZ DE VASCONCELLOS

ET CABEDO.

Olim collega in Collegio Diui Pauli Academiae
Conimbricensis: & in eadem cathedrae
Sexti libri Decretalium, & Decreti
publico professore.

*Nunc vero Canonico doctorali in insigni
Ecclesia Eborensi.*

(:.)

Accesserunt & alia quaedam opuscula in gratiam studiosorum.

CONIMBRICAE.

M. Coll. de S. Pedro de Coimbra

Cum facultate Reuerendissimorum patrum

supremo sanctae Inquisitionis consilio

Præfectorum, & Ordinarij.

Apud Antonium Barrerium typogr. Reg.

in Vniuersitate.

1594.

L. Cabedo.

Licentia.

Mandato serenissimi principis Alberti, Archiducis Austriae, S. R. E. Cardinalis, & Inquisitoris generalis huius regni sedula, qua potui euolui diligentia, librum hunc, cum ceteris adiunctis, authore clarissimo doctore Gonçalço Mendez de Vasconcellos, & nihil in eis est (mea sententia) quod, vel bonos mores, vel Christianam pietatem, offendat Omnia enim sunt orthodoxa, & singulari eruditione, & rerum varietate, scripta, ac proinde digna iudicio, quæ in publicam utilitatem excudantur.

Fr. Bartholomæus Ferreira.

Vista a informação podese imprimir este livro, & depois de impresso torne a esta mesa, com o proprio original pera se conferir com elle, & selhe dar licença pera correr. Em Lisboa aos xxvj. de Janeiro de 1593.

O Bispo de Elvas.

Diogo de Sousa.

Marcos Teixeira.

Imprimase, O Bispo Conde.

O Suplicante pode imprimir este livro que foy visto na mesa, vista a licença do sancto officio, pera o que se lhe passará pro uisam na forma ordenada, em Lisboa a 6. de Abril de 93.

Damião de Aguiar.

Pireira.

Este livro foi visto na mesa, & taxado a duzentos rs. em papel & não se podera vender, no tempo que durar o prinilegio, por maior preço. Em Lisboa a xij. de Maio de 93.

Diogo Lameira.

Antonio de Almeida.

Pireira.

P R I V I L E G I O.

V el Rei faço saber aos que este aluará virem que a tendo respeito ao que na petição a traz escripta diz o Doctor Gonçallo Mendez de Vascócellos Conego na See da cidade de Euora, & por lhe fazer merce ei por bem & me praz que por tempo de dez annos Imprimidor nem liureiro algum nem outra pessoa de qualquer qualidade que seja não

possa vender nem imprimir e todos meus Reinos & senhorios de Portugal, nem trazer de fora delles o liuro intitulado *Diuersorum iuris argumentorum*, que elle compos, saluo aquelles Imprimidores, liureiros, & pessoas que pera isso tiuerem seu poder & licença, & qualquer Imprimidor, liureiro, ou pessoa que durando o dito tempo imprimir, ou vender o dito liuro nos ditos meus Reinos & senhorios, ou trouxer de fora delles sem licença do dito Gonçallo Mendez perderá pera elle todos os volumes que assi imprimir, vender, ou de fora trouxer, & alem disso encorrerá em pena de cincoenta cruzados ametade pera a minha camara, & a outra ametade pera quem o acusar. E mando a todas as justiças a que este aluará for mostrado, & o conhecimento pertencer, o cumprão & fação inteiramente cumprir & guardar como se nelle conthem, o qual me praz que valha como carta feita em meu nome, por mi assinaada, sem embargo da Ordenação do segundo livro titulo xx. que o contrario dispõe. Ambrosio de Aguillar o fez, em Lisboa a onze de Abril de 1593. & eu Francisco Nunez de Pauia o fiz escrever.

E o dito liuro foy visto na mesa do despacho dos meus desembargadores do paço, & está taxado a duzentos rs cada volume em papel, durando o tempo do privilegio neste aluará declarado se não poderá vender o dito liuro por maior preço dos ditos duzentos rs em papel, & este aluará terá impresso no principio do dito liuro, & sem elle ahi ser tresladação não poderá correr.

Rey.

A ij

Illustrissimo Præsuli D. Georgio de Attayde
Philippi Regis Catholici, rerum Regni Lu-
sitaniæ Consiliario, & Capellano maiori,
Tribunalique mensæ conscienciæ &
ordinum militarium præfidi
dignissimo.

*Doctor Gonçallus Mendez de Vasconcellos & Cabedo Eborensis
Canonicus perpetuam felicitatem exoptat.*

Ransactis viginti circiter annis, Præsul Illustris-
sime, quos in euoluendis iuris vtriusq; authoribus
consumpsimus, depositis quotidianæ prælectio-
nis curis, in qua ferè per decennium in insigni
Conimbricensi Academia elaborauimus: nacti
aliquantulum liberius otium, & si non parum occupati quoti-
diano huius almæ Eborensis Ecclesiæ obsequio, & allestoris san-
ctæ Inquisitionis munere;) constituimus aliqua opera diligen-
tius eliminare, vt typis mandari possent. Hanc igitur aggredi-
enti curam occurrit in primis tractatus quidam a me horis
subcissiuus concinnatus, qui de diuersis iuris argumentis inscri-
bitur, cuius librum primum in luce edere decreui, mox reliquos
editurus si per tempus licuerit: illi adiūxi carmina quædam dul-
cissimi parentis mei Michaelis Cabedij, vt libellus varietate
materiæ delectationem asferre posset: nihil enim (vt quidam
ait) iucundum, nisi quod reficit varietas. Huius nostri laboris
primitias tibi offero, Præsul illustrissime, quod te nostrorum
studiorum fautorem, & Mecanatem iam diu senserim, atq; re
ipsa sim expertus, licet enim intelligam, quàm exiguum ac te-
nue hoc opus sit, vt tibi dedicari debeat, viro in tam excelso
dignitatis gradu constituto, non tamen me latet, quàm gratus
tibi esse soleat (pro tuo incredibili erga literas amore) illorum
animus, qui tibi qualescunque vigilarum suarum, & lucubra-
tionum primitias, libenti ac beneuolo animo offerunt, Vale,
Præsul Illustrissime, Eboræ vij. Idus Decembris M.D. XCI.

In laudem Michaelis Cabedij Regij quondam
Senatoris, Authoris patris.

Emmanuel Pimenta societatis IESU.

Sedes Vlysis, qui lauit aureas
Tagus fluentis aurifer aureis
Fuluoque thesauros profundis
Gemmifera pretiosus urna:
Fuluo decorus tegmine sustulit
Aurata fuluo tempora gurgite,
Interque Nympharum cateruas
Ora sua lita soluit auro.
Heróa nostis nobilis ingeni,
Qui nos Hydaspí prætulit Indico,
Niloque, famosoq; Gangi,
Eridano, latioque Tibri:
Nymphæ superbi gloria fluminis
Non vsitatis tollite laudibus
Insigne Kebedi per ortus
Nomen, Hyperboreosque campos.
Virtus inerti pressa silentio
Parum sepultæ distat inertia
Heroes à musis sepulti
Ad superas reuocantur auras.
Obliuiones non ego liuidas

Si nam labores carpere, maximi
Et facta Kebedi superba
In genuis camulata palmis.
Æquum merenti reddere gratias
Quo gloriosus ciue superbio,
Dum frænat insignem per annum
Iure domos Ithaci beatas.
Præses seueræ iure potentia
Dum regna lustrat proxima Duria
Vel flore, vel Lympha fugaci
Elyfias imitata syluas.
Seu consulentis Regia Curia
Consulta, lingua prouehit aurea
Prudens futuri, vel per vsus
Dotibus ingeni superbus:
Seu clara profert lumina patriæ
Claros decoro nomine liberos
Queis ardor in morem leonum
Ense sacro lacerare Turcas,
Queis sacra cordi, queis benè Principis
Commiffa magni cura negotij,
Queis cura niptorum decus, vel
Virgineam capere ante palmam.
Herôa Nymphæ dicite, plausibus
Permiffa latis carmina: non volo
Cessent per Europam, per Afros,

Perque Asiæ locupletis oras
Donec decoris parta laboribus
Conuexa mundi gloria transuolet,
Noritque præclaros honores
Posteritas venientis æui.
Sic fatus vndis mergitur aureis
Nymphæ coronas vertice detrahunt,
Ex hisque Kebedo coronam
Flore parant pretiosiore
Cui nec procellæ, nec fuga temporum,
Mauorsque, vel mors Marte potentior,
Non ira cœli fulminantis
Executient meritos honores.

Epigramma ad eundem Michaelem Cabedum.

STirps, genus egregium dedit inclyta, docta Mi-
nertiam
Iura tibi, linguam gratia, Musa chelimum
Vtiliter patriæ vixisti, mortuus illi,
Vtilises natis, post tua fata, tuis.
Non moritur moriens, qui pignora clara relinquit
Clara sibi, patriæ non minus illa suæ
Te nata coluere duæ, nam ætate trophæis
Illustri in campis maxima iuncta viro est.
Altera dulce iugum mundanæ nescia vitæ

Sustinet

Sustinet, hanc refouet religionis amor:
Proq; fide sacro præbes duo fulmina Marti
Dissimiles fratres tempore, Marte pares.
Hic sacri Antistes iuris, sacer additus aris,
Et mundum sacris, ingenioque iuuat.
Alter ius callens augusta negotia curat
Iustitiæ Regi gratus honore suæ.
Mortuus, in natis viuis post fata, tibi que
Longior efficitur, quam data vita fuit,
Non habet ætatem, sed numinis æmula virtus
Omnia transcendens sæcula sine caret.

Aliud de Authore operis Gonçallo Mendez de Vasconcellos.

Hic tibi præcipue, lector, sit cura libellus,
Quem Vasconcelli maxima musa dedit.
Parnasi flores affert, arcanaq; iuris
Pandit, in accessas pandit & ille vias.
Si te iusta tenet dominorum Curia forsan
Accipe causidici dogmata mille fori:
Si magis oblectant Gymnasia, disce profundos
Totius iuris, difficilesque locos.
Illum doctrinae studium, virtutis amorque
Abiecta iam dudum ambitione tenent:
Scilicet hoc magno Conimbrica gaudet alumno,
Natus Octobrix, Eboracite suo.

1

DIVERSORVM IVRIS
ARGVMENTORVM
LIBER PRIMVS.

Authore D. Gonçalo Mendez de Vasconcelos
& Cabedo, Canonico Eborensi.

SVMMARIVM EX CAPITE PRIMO.

- R**eferuntur argumenta probantia Vicarium Episcopi præferendum esse in seisionibus capitulo. 1.
- Contraria opinio approbatur. 2.
- Referuntur argumenta probantia capitulum præferendum esse Vicario. 3.
- Redditur responsio ad argumenta contraria. 4.
- Licet Vicarius faciat vnum tribunal cum Episcopo non propterea illi debetur tantus honor, quantus Episcopo debetur, cum inter eos diuersa ratio reperiatur. 5.
- Maior honor debetur personæ, quam ei qui eam personam representat. 6.
- Appellatione generis veniunt omnes species qualificatæ ex verbi significatione, aliquando tamen ex intentione proferentis non veniunt. 7.
- Henricus de synodo 3. p. à n. 10. (qui videbatur contraria asserere) reducit ad concordiam. 8.
- Canonici Ecclesiarum collegiatarum item Ecclesiarum suffraganearum, item Canonici Ecclesiæ cathedralis, alterius provincie, si in synodo adsint, non debent præferri Vicario Episcopi. 9.

CAPVT PRIMVM.

Liquando dubium fuit in hac insigni Ecclesia metropolitana Eborési, dum synodus celebranda foret, an Vicarius præcedere deberet capitulum, an vero

è cōtrario capitulum Vicarium. Consultus in hoc dubio, dicebam probari posse Vicarium præferendum esse tribus fundamentis: primo quia Vicarius exerceat iurisdictionem Episcopi, & facit cum eo vnum tribunal cap. 2. de consuetudine in 6. vnde debet iuxta illum sedere, nam cum illius vices gerat, & quasi in eius locum sit substitutus, eius sapit conditionem, iuxta vulgare axioma, quod subrogatus sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur l. si cum. 10. §. qui iniuriarum .ff. si quis cautionibus .§. fuerat, instit. de actionibus cum vulg. cum igitur Vicarius sit in locum Episcopi substitutus, ac subrogatus, eius conditionem sapit, & ita illis, quibus Episcopus præfertur, Vicarius præferendus est. Secūdo facit quod repræsentans aliquē afficiendus est eodem honore, quo erat afficiendus ille, quem ipse repræsentat, cap. præcipimus 93. distinctione. Adiuncto dicto celebri Roman. in singul. 340, id clarè asserentis, hinc est, quod licet Episcoporum maxima sit dignitas, maximus honor, tamen quādo in negotijs fidei concurrunt cū Inquisitoribus: præferuntur inquisitores, cum summus Pontif. in ea causa specialiter repræsentet, quorum sunt delegati, Eym. ricus in directorio 3. p. q. 50. n. 3. vltra antiquiores Carrer. in pract. crim. tit. de hæret. n. 7. Locatus, in iudiciali Inquisitorū verb.

Inquisitor. n. 7. Franciscus Penh. vir satis doctus & diligens lib. 3. adnotationum in directorium q. 5. n. 4. Campegius ad Zanchinum cap. 8. vers. Episcopus, & hæc est verior, & communis opinio (licet alij contradicant) vt ostēdemus lib. 1. sententiarū Inquisitionis. cap. 4. Tertio facit id quod cōsultit Abb. in consil. 21. 1. part. & dicta per Felinum, & alios quos refert Cassaneus in Cathalogo gloriæ mundi 4. p. consideratione 50. Vicarium scilicet, præferendum esse omnibus clericis suæ diocesis, ergo & canonicis Ecclesiæ cathedralis, quia appellatione generis (id est clericorum) veniunt species quantumcūque qualificatæ, & ita canonici Ecclesiæ cathedralis, cap. primū, & ibi notatur, de præbend. cap. si sententia 16. de sentētia excom. lib. 6. l. Si d'io. 52. ad fin. ff. de administratione tutorum l. Si chorus 77. ff. leg. 3. optimus textus in specie in cap. cum tibi 18. de verbor. significatione, & ita hanc opinionem tenuit Reuerendissimus Episcopus Franciscus Sarmiento lib. 7. selectarum cap. 17. & in eam videtur inclinare Héricus de synodo 3. p. à .n. 10. vbi ait primo loco sedere Episcopum. 2. Abbates. 3. Vicarium, & in nono loco collocat canonicos Ecclesiæ cathedralis, ergo apertè sentire videtur, vicarium præferendum esse capitulo Ecclesiæ cathedralis.

- 2 His tamen non obstantibus contrarium dicendum est, imo capitulum debere sedere iuxta suum Episcopum, & præferendū esse Vicario Episcopi.
- 3 Primo quia Episcopus facit vnum corpus cum suo capitulo, cuius corporis Episcopus caput est, Canonici autem membra, cap. nouit. 4. de his quæ sunt à prælat. sine consensu capituli, gl. memorabilis in cap. irrefragabili verb. per capitulū de off. ord. vnde quemadmodū in corpore humano non potest caput esse diuisum ab alijs membris, nec mēbra à suo capite, ita nec in illo corpore mystico, valet enim argumentum de corpore naturali ad corpus mysticū, iuxta D. Paul. Prima ad Corint. ca. 12. D. Thomas cōmuniter receptus 3. p. quæst. 8. art. 1. intendit Summus Pontifex in cap. cum non liceat de præscript. Secūd. pro hac opinione vrget, quia quemadmodum absurdum est dicere Vicarium præcedere Episcopum, ita etiam absōnū & inciuile est affirmare, Vicarium præcedere capitulum: ratio huius rei est, quia in illis rebus, in quibus fit repræsentatio totius Ecclesiæ Episcopalis, non solum Episcopus facit eam repræsentationē, sed Episcopus & capitulum simul, Episcopus quidem vt caput, capitulū verò vt membra, cap. scire 7. quæst. 1. gl. in cap. requisisti verbo exprimatut de testam. notat Castaneus in cathalago gloriæ mundi

mundi 4. p. confid. 32. vers. 4. pro hac parte facit,
 & hinc est quod relictū Episcopo cēsebatur relictū
 capitulo, & cōuerso cap. requisisti, de test. quia & si
 Episc. non significet capitulū, tamen quādo bona
 non erant diuisa, & Episcopo aliquis quidpiam re-
 linquebat, in dubio cēsebatur illi relictū, tanquam
 capiti Ecclesiæ, cūm igitur membra debeant par-
 ticipare, cēsebatur etiam capitulo relictum, dicto
 cap. requisisti, de testam. quod sic intellige, idque
 intendit Innoc. in cap. dilecti. num. 1. de maior. &
 obed. vbi Pan. n. 3. & alij, ob id asserentes digni-
 tatem Episcopalem esse communem Episcopo, &
 capitulo. Quibus consequens est, rectè consuluisse
 Felin. quem citat Chastanæus vbisupra, dum di-
 xit capitulum Ecclesiæ cathedralis præferendum
 esse capitulo Ecclesiæ collegiatæ in propria Ec-
 clesia collegiata, faciens hęc consequentiam: Epi-
 scopus præferendus est capitulo Ecclesiæ colledi-
 atæ in propria Ecclesia collegiata: ergo & capi-
 tulum Ecclesiæ cathedralis, & ita absque dubio
 similiter inferret Felinus, Episcopus præcedit Vi-
 carium, ergo & capitulum Ecclesiæ cathedralis
 debet præcedere Vicarium: propter quas rationes
 cuiuslibet videbitur iure factum fuisse in synodis
 celebratis in hac insigni Ecclesia Eborensi, Me-
 tropolitana, semper capitulum non solum Vica-

rium, sed & Episcopos suffraganeos præcessisse, ac Abbates, cum enim Archiepiscopus eos præcederet, & capitulum eos iure optimo debet præcedere, licet ob reuerentiam dignitatis Episcopalis factum sit, vt ex vna parte Archiepiscopus cum suo capitulo sedeat, & ex alia Episcopi suffraganei, & Abbates locum obtineant, & ita iure attento faciendum fore tradit Henricus vbi supra Ratio est huius veræ conclusionis, quia scilicet capitulum huius Ecclesiæ Eborensis metropolitaneæ facit vnum corpus cum Archiepiscopo, quod iure attento non potest diuidi, cum igitur absque vlllo dubio Archiepiscopus præcedat Episcopos suffraganeos & Abbates, necesse est, quod capitulum eos etiam præcedat, vt intendit Henricus vbi supra: etenim si capitulum (vt diximus) præcessit Episcopos suffraganeos, & Abbates, idque iure attento fieri planè docuimus, Henricus verò vbi supra ait dictos Episcopos suffraganeos & Abbates debere præcedere Vicarium, ergo capitulum debet præcedere Vicarium iuxta illud axioma, quod si vinco vincentem te, à fortiori vincam te leg. in accessionibus ff. de diuersis & temporalibus præscriptionibus, adiuncta doctrina Bart. in leg. Claudius num. 2. ff. qui potiores in pignore habeantur.

Tertio facit, quod Episcopus cum capitulo so-
 let comparari cum summo Pontifice, & Cardina-
 libus, sic sanè quemadmodum Papa concurrat cū
 omnibus ordinarijs, ita etiam Episcopus cum om-
 nibus Abbatibus, & parochis suæ diœcesis, Chassa-
 næus in cathalogo gloriæ mundi, quarta parte, cō-
 sideratione septima, & quemadmodum Papa vo-
 cat Cardinales fratres, ita Episcopus vocare debet
 canonicos fratres capitul. primum de offic. leg. in
 6. adiunctis notatis per Alfonso Guerrero (vi-
 rum variæ lectionis) in thesauro Christianæ re-
 ligionis cap. 3. numer. 5. asserentem eodem modo
 debere Episcopos vocare suos Canonicos ac tra-
 ctare, intendit concilium Tridentinum sessione
 13. de reformatione cap. 1. quam æquiparationem
 ferè in terminis facit Chassanæus vbi supra vers.
 tertio Canonici. Clarum autem est, & perspicuum
 nec in concilijs generalibus, nec in alijs cōgrega-
 tionibus factis à summo Pontifice præcedere ali-
 quem illustrissimos & reuerendissimos Cardina-
 les, nec idem Vicarius Papæ, de quo loquitur text.
 in cap. sua nobis, de officio Vicarij, licèt in vr-
 be Romana summi Pontificis vices gerendo eius
 iurisdictionem exerceat, ideoque cū summus
 Pontifex cum Cardinalibus id obseruet, Episcopi

cum Canonicis suis, similiter obseruare debent: consuetudines enim deriuandæ sunt de capite ad membra cap. cum non licet, de præscriptionibus intendit Antonius à Gamma iuris scientia & senatus Palatini dignitate insignis, decisione prima numer. 7.

Quartò facit pro hac sententia consilium Pænorm. quod extat in suis consilijs. 21. prima parte in quo per multas rationes ostendit, Vicarium debere præcedere Archidiaconum, idem faciunt Henricus, & Chassanæus vbi supra quod minimè necessarium fuisset si Vicarius præcederet capitulum: etenim si id verum esset, necessariò faciendum erat sine vlllo dubio Vicarium præcedere Archidiaconum, ne sequeretur inconueniens, quòd pars (nempe Archidiaconus) dignior esset toto, id est capitulo, quod constat ex Canonicis & dignitatibus, quarum aliquæ Archidiaconum præcedunt, vt Decanus, & Cantor, ergo clarissimè constat prædictos doctores absque dubio sensisse, Vicarium non præcedere capitulum, aliàs enim relictis omnibus rationibus & fundamentis, solùm illud vnum afferrent, quòd Vicarius præcedebat capitulum, ergo multo magis Archidiaconum, cum igitur eo argumento non vsi fuerint satis probabiliter existimare possumus il-

los non putasse, Vicarium debere præcedere capitulum.

Quintò facit quòd ille qui maiorem dignitatem habet, præcedere debet: dignitas enim vtriplurimum consistit in prærogatiua prius sedendi, incedendi, loquendi, & subscribendi cap. Episcopus. 16. distinctione leg. 1. & 2. ff. de albo inscribend. glos. in cap. benè quidem, verb. Mediolanensis. 95. distinctione, Abb. in dict. consilio. 21. num. 1. prima parte, Chassanæus vbi supra consideratione. 50. Antonius à Gamma vbi supra num. 1. Lara in leg. si quis à liberis, in princ. num. 21. ff. de liberis agnoscendis: at capitulum Ecclesiæ cathedralis magnam habet dignitatem, & præeminentiam, vt patet, constat enim ex multis dignitatibus, & Canonicis quorum maximus est honor, & prærogatiua, Staphileus de literis gratiæ, titulo de gratijs expectatiuis num. 61. iuuant cap. quanuis. 4. §. quanquam, de præbend. in 6. & ita hanc opinionem, quod scilicèt capitulum præferatur Vicario amplectuntur doctores communiter, Dominic. in dict. cap. quanuis. §. quanquam, num. 3. de præb. in 6. asserens Canonicos in processionibus præferendos esse Abbatibus, adiuncta opinione Henrici, de synodo tert. part. à num. 10. affirmantis, Abbates debere præcedere Vicarium, qui

Henricus in dicto loco num. 16. clarissimis verbis
asserit capitulum præferendum esse Vicario (nul-
lum doctorem in contrarium allegans) Chassa-
næus in cathalogo gloriæ mundi quart. part. con-
sideratione. 32. vers. sed intellige, Menochius vir
apprimè doctus lib. 1. conf. 51.

- 4 Nec obstant fundamenta aduersæ opinionis,
non primum de Vicario faciente vnum, & idem
tribunal cum Episcopo: nam diuersa sunt esse
Episcopum, & exercere eius iurisdictionem, Epi-
scopis enim primi honores debentur quia habent
supremam dignitatem, & officium propè diui-
num, quod non inspicimus in illis, qui iurisdic-
tionem eius, id est in Vicarijs, exercent. Nec Pa-
norm. in dicto consil. 21. numer. 1. prim. part. id
dicere voluit, sed ponderat Vicarium facere vnum
tribunal cum Episcopo, & eius iurisdictionem
exercere, vt propter illam qualitatem (quæ non
leuis est) præcedat Archidiaconum, non vero ad
hoc vt propterea debeat sedere primus post Epi-
scopum, quia etiam legatus de latere exercet iu-
risdictionem summi Pontificis in Prouincia sibi
commissa, non tamen ob id si in eadem prouin-
cia summus Pontifex cum Cardinalibus consi-
storium faceret, legatus de Latere præferretur om-
nibus Cardinalibus, idemque assero de Vicario

Papæ, qui Romæ exercet iurisdictionem summi Pontificis, nec tamen ob id præfertur Cardinalibus, admissa comparatione de summo Pontifice cum Cardinalibus ad Episcopum cum suis Canonicis; si enim consideremus Vicarium præferendum esse quia idem consistorium faciat cum Episcopo, & ita tanquam ipsum Episcopum honorandum esse, asserendum foret Vicarium Archiepiscopi debere præcedere Episcopos suffraganeos, & Abbates in concilio prouinciali, quod negant doctores supra allati, & consuetudo apud nos non admittit. Nec aliquem moueat quod Vicarius subrogatur in locum Episcopi, & ita eius conditionem debet sapere, nam illud axioma intelligendum est quando inter subrogatum, & illum, in cuius locum subrogatur, non est diuersa ratio, nec in eisdem datur diuersa qualitas leg. 1. §. Siquis autem .ff. successorio edicto leg. 1. §. hæc actio .ff. Si quis testamento liber esse iussus fuerit: & est elegans doctrina Bald. in leg. certum, numer. 22. Cod. vnde legitimi: refert plures in eandem sententiam Menochius de arbitrarijs iudicium causis quæst. 54. num. 36. lib. 1. Item procedit dictum axioma, quando id, quod disponitur in subrogato potest adaptari ei,

in cuius locum subrogatur, Bartol. in leg. libero-
rum. nu. 15. ff. de verborum signification. Peralta
in leg. Lucius, in prima. num. 17. ff. de leg. 2. &
Luce meridiana clarius est, qualitatem, propter
quam Episcopi primum locum, primos honores
obtinere, non posse adaptari eius Vicario, & ita
non debet tanquam Episcopus honorari, vt in
terminis hanc rationem assignans tradit An-
dreas Alciat. vir eminentis scientiæ, in Rub. de
offic. ord. n. 28.

- 6 Non obstat secundum argumentum deductum
ex capite præcipimus. 93. distinctione, quia licet
Roman. vbi supra dicat per illum text. vicege-
rentem alicuius honorandum esse quemadmo-
dum ille, cuius vicem gerit, honoratur, & re-
præsentantem aliquem tanquam repræsentatum:
tamen id falsum est regulariter. Nam text. so-
lùm probat honorandum esse tanquam perso-
nam repræsentantem aliquam personam grauem,
& qualificatam, vt melius cum iudicio aduertit
Dec. in Rub. de offic. deleg. num. 2. Staphileus
de literis gratiæ titul. de modo & forma impe-
trandi. §. transeo. num. 12. Chassanæus in catha-
logo gloriæ mundi quarta parte consideratione
46.

Illud tamen certum est delegante Episcopo alio cui actum celebrandi synodum, propter absentiam, vel iustam causam, delegatum ad illum actum, siue sit Vicarius, siue alius, omnibus præferendum esse, & in loco Episcopi delegantis debere sedere, quia in eo actu specialiter eum repræsentat, & ita debet ferè honorari, tâquam persona repræsentata, id est Episcopus, in quo casu intelligendus est tex. in dicto cap. præcipimus & opinio Roman. vbi supra: sic procedit opinio cõmunis doctorum assertivum, Inquisitorem in negotijs fidei præferendum esse Episcopo, vt supradiximus, Vicarius autem exercens iurisdictionem Episcopi, nec tam exactè eum repræsentat, nec est ab eo delegatus, sed solum ordinariam Episcopi iurisdictionem, exercet, vt cõmuniter tradunt doctores in Rub. de offic. deleg. & de offic. ord. aliàs, si ea repræsentatio tam exacta foret omnibus præferretur Vicarius, quod tamen doctores supra allegati non admittunt.

7 Non obstat tert. & vltimũ fundamentum, nã licet appellatione generis veniant omnes species qualificatæ, ex verbi significatione, tamen aliquãdo non comprehenduntur, ex defectu intentionis, cap. quanuis 4. §. quanquam de præb. in 6. cap. Inquisitores de hæretic. cod. lib. & hinc est, quod quando doctores dicunt, Vicarium præferendum esse

esse omnibus clericis, non comprehendunt cano-
 nicos per viam capituli congregatos, tum quia ca-
 nonici sunt clerici qualificati, & ita non compre-
 henduntur appellatione clericorum regulariter, ar-
 guméto tex. in d. §. quanquam d. cap. Inquisitores:
 tum etiam (quod verius videtur) quia doctores eo
 modo loquentes, non loquuntur de clericis prout
 sunt in capitulo, vel collegio congregati, sed tan-
 tum de clericis táquam personis particularibus, &
 seipfos tantum repræsentantibus: quo pacto etiam
 intelligenda sunt iura cap. vlt. 18. distinctione vbi
 summus Pontifex ait Episcopū vocare debere om-
 nes clericos diœcesis, ad publicáda coram illis sta-
 tuta concilij prouincialis, nec loquitur tex. de capi-
 tulo, præsupponit enim prælatum debere esse iuxta
 suum capitulum, & capitulū prælatum suum de-
 bere sequi, non enim in illis actibus publicis perti-
 nētibus ad Ecclesiam, potest interuenire Episcopus
 sine suo capitulo iuxta cap. cū non liceat, de præ-
 criptionibus. iuuat doctrina cōmunis, quæ habet
 dispositionem simpliciter loquentem de personis,
 non comprehendere collegium seu capitulum,
 nisi expresse de eo mentio fiat, Roman. cons. 436.
 quem refert & sequitur Gomes, in regul. de an-
 nali possessione quæst. 12. vers. addo, tradit Bald.
 in l. omnes populi .n. 23. vers. sed nunquid .ff. de
 iustitia

iustitia & iur. sequitur Ioannes Arnorius Epitoma.
17. iuuat glos. in cap. fin. verb. debeat de sup-
plend. neglig. Prælat. in 6. quantum vero ad do-
ctores attinet, qui contrariam sequuti fuere opi-
nionem, non inficior reuerendissimum Episco-
pum Franciscum Sarmientum, suo Vicario fa-
uisse, nego tamen Henricum de synodo vbi supra
contraria dixisse, vt aliqui existimant, dum dicit
post Episcopum debere sedere canonicos per viam
collegij congregatos, & postea subdit, Vicarium
debere præcedere canonicos: tunc sic arguunt in
synodo non possunt esse canonici, nisi per viam
capituli sint congregati, sed Henricus existimat
vicarios debere præcedere canonicos, ergo & ca-
pitulum. Sed non est verisimile doctorem gra-
uem in quatuor regulis, sibi contraria & aduer-
santia protulisse, illud verissimum est Henricum
pro comperto habuisse de iure communi Episco-
pum posse facere synodum sine capitulo, remota
consuetudine, qua contrarium videtur esse in-
ductum (cuius conclusionis veritatem nunc mihi-
mè examinamus) & ideo per transennam dixit ca-
pitulum debere sedere post Episcopum, quâdo sy-
nodo adesset, vnde recedendo ordinem sedendi col-
locant canonicos post Vicarium, intellige quando
canonici non sunt congregati per viam capituli,
sed

sed tanquam personæ priuatæ, quod fieri posse dixerat Héricus vbi supra 2°. intellige dicta Henrici de canonicis Ecclesiarum suffraganearum qui ad synodum debent accedere iuxta cap. fin. de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli: item potes intelligere de canonicis alterius prouinciæ, & Ecclesiæ collegiatæ, nam hi omnes cum in synodo non adsint congregati, per viam capituli, post vicarium sedere debent, non vero agit Henricus de canonicis sedentibus per viam capituli cōgregatis, quia in principio dixit illos debere sedere iuxta suū Prælatum.

(:)

SYMMARIVM EX CAP. SEQVENTI.

Consultus fuit author an vacante sede Apostolica beneficia in mensibus reseruatis vacantia ab ordinarijs possint conferri. 1.

Regulæ cancellariæ sunt quedam mandata summorum Pontificum. 2.

Mandatum morte mandatis extinguitur: si res est integra. 3.

Beneficia semel affecta, semper affecta censentur. 4.

Mandatum morte mandatis non extinguitur si res non est integra. 5.

Referuntur doctores qui tenent beneficia semel affecta, semper censeri affecta, licet reseruatio cessauerit. 6.

CAP.

CAPVT SECVNDVM.

Consultus fui in hac nobilissima Eoborensi ciuitate, an beneficia vacantia in mensibus reseruatis Summo Pontifici, vacante sede Apostolica, possent conferri per ordinarios?

Primò videbatur quòd ordinarij, ea possent conferre, nam regulæ cancellariæ (in quibus hæc mensiu reseruatio reperitur) sunt quædam Summorū Pontificium mandata, vt patet, & ita eius morte finiuntur iuxta cap. si gratiosæ, de rescript. in .6. l. mandatum, re integra, domini morte finitur, Cod. mandati, notat Rebuffus de reseruation. n. 25. Gomesius in regul. cancell. in proem. vers. sed dubium, Quintilian. Mandosius in regul. cancell. regul. prima de reseruationibus .n.6. Contrarium tamen respondi, ordinarios scilicèt non posse conferre beneficia sic vacantia, ex ea potissimum ratione, quia etsi reseruatio prædicta per mortem Summi Pontificis extincta sit, tamen illa beneficia affecta sunt, beneficia autem semel affecta per reseruationem Summi Pontificis licèt reseruatio extinguatur, semper manent affecta, vt interpretatus est Papa Paulus, id ipsum testante Gomesio vbi supra vers. & propter illud, de quo est Extrauagás ad Romaní.

DIVERSORVM IVRIS ARGVM:

de præb. inter communes, vbi Summus Pontifex Paulus, de consilio illustrissimorum Cardinalium, constituit nullū posse disponere de beneficijs semel reseruatis à Summo Pontifice, licet reseruatō per illius mortē extincta fuerit, ibi, Omnia & singula beneficia Ecclesiastica, & secularia, & cuiusuis ordinis regularia, etiam si præpositatus, canonicatus, præposituræ, & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia fuerint: etiam si ad illa consueuerint, qui illis præficiuntur, per electionem assumi, eisq; cura immincat animarū (vt præmittitur) reseruata, & per Romanos Pontif. successores nostros canonicè intrantes in posterum reseruāda, ac etiā quouis modo vacantia, & in antea vacatur, per huiusmodi reseruationem, & decretum remansisse, & remanere semper affecta, nullumq; de illis (cum primum vacare cōtigerint) præter eundem Romanum Pont. ea vice quouis modo disponere potuisse, siue posse, harum serie decernimus, & pariter declaramus. Hactenus Sūmus Pont. Pæulus: idem tenet Rota de præb. decis. 31. in antiq. aliās est. 554. & alibi sæpe, sentit Petr. Rebuf. & Quintil. Mandosius vbi supra. Nec obstat difficultas supra proposita, quòd scilicet regulæ cæcellariæ sint mādāta Summorum Pontificum, quæ eorum morte finiuntur iuxta cap. si gratiosæ, de rescriptis in .6.

dicta

dicta l. mandatū. 15. Cod. mandat. Respondemus enim ea iura intelligenda esse, quando mandatum est re integra vt text. inquit in d. l. mandatū. At in nostra specie iam non est res integra, cum affecta sint beneficia, & propterea declarauit Summus Pontifex, cessante reservatione, beneficia illa non posse conferri, nisi per Summum Pontificem: præsertim, quòd licet cõcederemus rem esse integram, tamen fateri oportet in eo casu limitari regulā cap. si gratiosæ de rescript. in .6. dicta l. mandatum, ob id quod Summus Pont. ob causam constituit beneficia reseruata semel per Summos Pontifices, non posse ab alijs conferri, quam per eosdem quantumcunque reservationes extinctæ fuerint, vt tenuerūt Rebuf. Gomezius & Mandosius vbi sup. tex. optimus, secundum quem prædicta declaranda sunt in cap. si Apostolica. 35. & ibi notatur de præbend. in .6.

SUMMARIVM EX CAP. SEQ.

- P**roponitur facti species. 1.
 Refertur opinio Rebuffi existimantis renuntiantem simpliciter posse percipere fructus, quousq; Reliquatarius non fuerit adeptus possessionem beneficii resignati. 2.
 Referuntur quatuor argumenta pro opinione Rebuffi. 3.
 Reprobatur opinio Rebuffi. 4.
 Differentia debet fieri in hac materia inter fructus extantes, & fructus consumptos. 5.
 In fructibus consumptis Rebuffus loqui intelligendus est, nam in illis potest esse dubium, in extantibus, minime. 6.

- P**redicta opinio Rebuffi nec in fructibus consumptis tenenda est. 7.
- A**d acquisitionem fructuum requiritur civilis possessio & naturalis, vel saltem civilis. 8.
- R**esignans beneficium in manibus superioris acceptantis resignationem, nec habet titulum nec possessionem civilem. 9.
- I**nsistens beneficio post resignationem acceptatam à superiore non possidet beneficium legitime. 10.
- T**itulus est de substantia beneficij, licet non sit de substantia fundi, ideo fundus potest possideri sine titulo, non tamen beneficium. 11.
- C**onfirmatur opinio contra Rebuffum, iurium & doctorum auctoritate. 12.
- R**editur responsio ad argumenta contrariæ opinionis Rebuffi. 13.
- P**ost renuntiationem admissam non datur in beneficiario veteri resignante possessio legitima beneficij. 14.
- P**roponitur Rotæ intellectus. 15.
- T**raditur verus intellectus ipsius Rotæ. 16.
- T**raditur intellectus leg. 2. Cod. si quis ignorans rem minoris. 17.
- I**n beneficio resignato retinet resignans possessionem coloratam, quæ sufficit ad restitutionem obtinendam, nec est illi necessaria nova collatio si resignatarius non ingrediatur possessionem beneficij. 18.
- D**etenditur Rebuffus. 19.
- R**esignans, post admissam renuntiationem potest restitui, si ipolietur, & potest capere fructus, sed postea tenetur eos resignatario, vel ei, cui de iure competunt, restituere. 20.
- I**dem dicendum est in renuntiatione in favorem certæ personæ nulla re addita, quod dicitur in renuntiatione simpliciter. 21.
- S**ummus Pontifex potest rejicere quamcunque conditionem in renuntiatione adiectam. 22.
- D**e stylo hodierno Summus Pontifex non admittit conditionem aliquam, vt patet in literis beneficialibus ex eius narratione
cui

- cui standum est. 29
 Traditur intellectus Clement. unica de renuntiatione. 29
 Declaratur species vltima casus propositi, quando scilicet ca-
 nonicus resignans in fauorem certæ personæ illud addit, nec
 aliter, nec alio modo, & constat Summum Pontificem eam
 conditionem accepisse. 25
 Proponuntur quinque argumenta, quibus probatur, etiam ad-
 missa conditione non aliter, nec alio modo, beneficiarium
 interim in seruientem suo beneficio non facere fructus
 suos. 26
 Opinio contraria approbatur, quod scilicet admissa renuntia-
 tione cum conditione, non aliter nec alio modo benefi-
 carius interueniens beneficio faciat fructus suos. 27
 Actus gestus sub conditione suspensua ante aduentum con-
 ditionis, non dicitur gestus, quò ad principalem obligati-
 onem. 28
 Referuntur Autores qui prædictam opinionem tenent. 29
 Redditur responsio ad argumenta contrariæ opinionis. 30
 Per clausulã, nõ aliter conseruatur ius resignantis si resignata-
 rius non ingrediatur possessionem beneficij. 31
 Modus, & conditio resolutoria, non suspendunt actum. 32
 Carpitur Carolus Molinæus. 33
 Ut cognoscatur modus, conditio resolutoria, & suspensua at-
 tendi debet si oratio concipiatur per particulam, *si*, Vel
 per particulam, *vs*, dummodo mens disponentis aliud
 non suadeat. 34
 Resignans cum conditione, non aliter, nec alio modo, & in-
 incumbens possessioni beneficij, non intendit dimittere be-
 neficiũ nec illud resignare quousque resignatarius possessi-
 onem illius ingrediatur. 35
 Conditio suspensua admittitur in beneficalibus si aliqua iu-
 sta causa detur. 36
 Quando resignatio cum clausulã (nec aliter, nec alio modo)
 admittitur, etiam licet expeditis in forma gratiosa non
 acquirit resignatarius beneficium nisi postquam possessi-
 onem illius ingreditur. 37
 Conditio casualis retro trahitur quoad alios effectus, non quoad

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

fructus.

38
Conditio casualis suspensiva non retrahitur cum praeiudicio tertij, & illius, qui actum non gerit principaliter. 39

Propositur brevis conclusio, ex qua dependet resolutio totius capitis. 40

CAPVT TERTIVM.

Vbium fuit haud parui momenti in hac insigni Ecclesia Eborensi, an Canonicus, qui Romæ apud summum Pontificem Canonicatum renuntiaverat, deberet percipere fructus à tempore, quo summus Pontifex resignationem acceptavit, vsque ad illud, in quo resignatarius possessione beneficij resignati accepisset? quæ dubitatio passim euenire solet in episcopatibus, Ecclesijs curatis, plerunque tamen in Ecclesijs cathedralibus. In hoc dubio ad faciliorem intelligentiam præmittendum est: diuersi modè posse hanc facti speciem accidere. Nam potest canonicus simpliciter canonicatum renuntiare Romæ, vel quia vult absolutè dimittere beneficium, vel quia illi aliud incompatible confertur, vel ob aliam quâcunque causam. Rursus potest contingere eadem facti species, quando canonicus resignat in fauoré

certa

certæ personæ nulla alia re addita, verbi gratia, renuntio beneficium meum in fauorem .N. Rursus potest contingere eadem species facti, si canonicus resignans in fauoré .N. illud addat, non aliter, nec alio modo, ita vt resignans renūtiat beneficium in fauorem .N. cum illa clausula, non aliter, nec alio modo. His sic præmissis de vnaquaq, specie separatim agendo omnia dubia resoluemus.

Quod attinet ad primam speciē propositam: Petrus Rebuffus vir selecti iudicij, in concordatis verb. volumus vers. vltimo, videtur in eam ire sententiam, vt existimet renuntiantē simpliciter beneficium posse percipere fructus, quousque Resignatarius possessionem beneficij consequatur. Hæc sunt verba illius, Vltimo tenere debemus mente quòd si resignans receperit fructus post resignationem, etiam alterius nomine, cū nullo iure recipiat tenetur eos restituere vt scribitur in prouinciali omnium Ecclesiarum fol. 33. vers. consultus &c. secus si tantū constituerit procuratores ad resignandum, quia tunc antequam eidem notificetur resignatio, facit fructus suos, etiam in conscientia, quia potest præsumere quod superior noluit resignationem admittere, vel procurator non resignauit, vel pars noluit arg. l. sed & socius. § si tibi absenti. ff. pro socio, Probis in addit. ad Monac. in d. c. 2. n. 30

idem Rebuffus in cōcordatis tit. de nominatione
quæst. 14. n. 92. idem Rebuffus in praxi benefici-
ali tit. de publicand. resignation. n. 7. existimat
resignantem insistentem suo beneficio, & illi in-
seruientem, facere fructus suos quousque resigna-
tarius literas præsentauerit, & possessionem benefi-
cij resignati acquisierit.

3. Pro hac sententiâ Rebuffi quatuor vrgent ar-
gumēta. Primum est quod bonæ fidei possessor fa-
ciat fructus suos, l. bonæ fidei emptor, 48. ff. ac-
quir. rer. dominio, sed iste renuntians, de quo agi-
mus, est bonæ fidei possessor, vt Rebuffus præsupo-
nit, ergo facit fructus suos. Secundò pro eadem
sententiâ facit quod renuntians suo beneficio, si in
possessione eius mansit, licet titulum perdat, non
tamen amittit possessionem: Rota in nouis de re-
nuntiatione decisione prima, incipit, licet Reus,
prout declarat Nauar. in cap. accepta, oppositione
7. n. 21. de restitutione spoliator. cum igitur renū-
tians de quo agimus maneat in possessione sui be-
neficij, eam non amittit, & per consequens fructus
eiusdem beneficij percipiet, præcipuus enim posses-
sionis effectus est fructuum collectio l. si stipulatus
sis. 4. in princ. & in vers. sed tamē. ff. de vsur. adiū-
cta doctrina Baldi in l. pen. n. 2. Cod. de conditio-
nibus insertis, Felin. in cap. cum Ioannes n. 31. de

fide instrum. Aretin. in l. 1. col. 2. ff. acquirenda
 possessione. Tertio vrget quod bonæ fidei pos-
 sessor cum titulo irrito propter aliquem defectum
 causatam ex errore facti, facit fructus suos cum ille
 titulus habeat effectum tituli validi, vt colligitur
 ex l. 1. Cod. si quis ignorans rem minoris; tradit do-
 ctissimus Arius Pinel. in l. 2. Cod. de rescind. vé-
 ditione 2. p. cap. 4. n. 56. at qui canonicus resignans
 4 est bonæ fidei possessor, licet titulum nullum ha-
 beat, ergo debet facere fructus suos. Quarto facit
 quod resignans beneficium, & manens in possessi-
 one illius si propter aliquam causam resignatarius
 non consequitur beneficium, vel quia non fuit in-
 uentus habilis, vel quia noluit vti literis, vel ob aliã
 quamcunque causam, resignans, inquam, absque
 noua collatione beneficium suum retinet, vt notat
 Paul. Parisius 4. p. cons. 93. n. 9. Petrus Rebuff. in
 praxi beneficiati tit. de publicand. resignation. n.
 31. cum igitur resignans retineat beneficium sine
 noua collatione, non vacauit, si enim vacasset
 opus esset noua collatione: si ergo non vacauit
 semper resignans habuit titulum, & possessionem
 donec resignatarius beneficij possessionem adeptus
 fuisset. & per consequens fecit fructus suos, cum be-
 neficium suum cum titulo possidisset. His tamen
 non obstantibus opinio illa Rebuffi (si cum sensum
 habui

habuit) vera non est & antequam de eius veritate dicamus illud aduertendum est in hac specie, quã tractamus posse esse dubium, vel de fructibus extantibus, vel de fructibus consumptis à canonico resignate, verbi gratia, admissa fuit resignatio Romæ Kalendis Ianuarijs, canonicus id ignorans interfuit horis canonicis, & percipiebat pecuniã, & alios redditus qui consueverunt elargiri singulis mensibus canonicis, quam pecuniam, & redditus consumpsit: dubium esse potest an faciat suos fructus illos consumptos post renuntiationem admissam? Rursum dubium esse potest de pecunia & alijs redditibus, & emolumentis quæ licet canonicus in illo tempore lucratur, tamen non dari solent Canonicis nisi post festum Diui Ioannis Baptistæ, habitis rationibus cum procuratore deputato ad exigendas pecunias à publicanis (vulgo Prioste:) finge enim admissam esse renuntiationem Romæ Kalendis Ianuarijs, canonicus interfuit horis canonicis in singulis mensibus, & ob id lucratur plures distributiones, & emolumenta, quæ danda sunt post festum diui Ioannis Baptistæ, ante illud festum Resignatarius ingreditur possessionem canonicatus resignati, dubium esse potest de hac pecunia, & redditibus extantibus, quos adhuc canonicus resignans non consumpsit.

Quãtū attinet ad primos illos fructus, quos legitur

canonicus resignans consumpsit, dubium esse po-
 test, de quo mox disputabimus, de illis enim intel-
 ligi possunt, Rebus. & alij, si qui sunt, existimantes
 beneficium, vel canonicum resignantem bene-
 ficium, & insistentem possessioni illius, eique inser-
 uientem bona fide, facere fructus suos; at vero in
 fructibus non cōsumptis per beneficium, seu ca-
 nonicum, sed extantibus, nulli dubium esse debet
 talem beneficium, seu canonicum post admissā
 renuntiationem illos restituere debere, vel si eos nō
 recepit, minimè illi reddendos esse, etiam si illum
 beneficium, aut canonicum bonæ fidei posses-
 sorem esse concedamus. Cū enim nemo ambi-
 gat post renuntiationem Romæ admissam benefi-
 cium resignantem, titulum perdere, succedit re-
 gula iuris notissima, quod à bonæ fidei possessore
 non habete titulū debēt repeti fructus extantes, &
 non cōsumpti, l. fructus. ff. vsur. l. qui scit §. in alic-
 no ff. eodē, gl. in l. ex diuerso verb. non habedā. ff.
 de rei vendic. in quo ōnes cōuenire asserit Reuerē-
 tissimus Præsul Conar. lib. 10. resolut. c. 3. n. 6. vers.
 3. conclusio, Abb. n. 6. & cōmuniter doct. in c. gra-
 uis, de restitutione spol. Tradit Bart. & scribentes in
 l. ex diuerso in pr. ff. de rei vend. post alios eleganter
 Ioannes Garcia gallecus, de expens. & melior. c. 23.
 n. 39. cū igitur in proposito loquamur de fructibus
 extantibus

DIVERSORVM IVRIS ARGVMENT.

extantibus, & non consumptis à beneficiario, quã-
 tumcunque concederemus illum esse bonæ fidei
 possessorem, tamen negandum est fructus illos fa-
 cere suos, immò si eos habet, debet restituere, si vero
 non habet, quia apud aliquem sunt, non sunt illi
 reddendi, dolo enim facit qui petit, quod restituere
 oportet, eundem reg. dolo de regulis iur. in 6. qui
 casus est extra omnem dubitationem licet multi
 ad hæc non aduertant. Porro de fructibus cõsum-
 ptis à beneficiario, dubium est; in qua specie Petrus
 Rebuffus in prædictis locis semper loqui videtur,
 præsupponit enim fructus apud beneficiarium fuis-
 se, & ita probabilius est consumptos esse à commu-
 niter accidentibus: cuius tamen viri opinio, nec in
 his fructibus cõsumptis à beneficiario defendi po-
 test, immò dicendum est quemcunque beneficia-
 rium resignantem beneficium, & in possessione il-
 lius remanentem, eique inseruientem, debere resti-
 tuere omnes fructus (etiam quos consumpsit) à tẽ-
 pore admissæ renuntiationis, per summum Ponti-
 ficem; quæ opinio duabus rationibus se ad inuicẽ
 coadiuuantibus comprobatur.

Primò, quia vt fructus alicuius rei percipi pos-
 sint legitimè, vt scilicet percipiens non teneatur
 eos restituere, necesse est vt quis eam rem possideat
 naturaliter, & ciuilitè, vel saltem ciuilitè (non
 facta

facta differentia inter vtramque possessionem notabili, sed qualiquali, vt cū iudicio aduertit, alijs omisis, Aluarus Valascus vir & eruditione clarus, & senatoria dignitate cōspicuus, de iur. emph. 1 p. quæst. 18. n. 1. l. serui, & ibi notat gl. 1. & Bart. ff. de pericul. & commodo rei vend. Cyn. in l. certū. n. 6. Cod. de rei vendic. notanter Bart. in leg. 3. §. ex contrario. n. 5. ff. de acquir. possess. Bald. in l. 2. in princ. Cod. Si quis ignorans rem minoris, Alex. in cons. 34. 4. p. & in d. §. ex contrario, Paulus de Castro in l. Iulianus. §. ex vendito. ff. action. empt. ac resignans beneficium in manu superioris acceptantis renūtiationem, postquam superior eam acceptauit nec habet titulum, nec possessionem naturalem aut ciuilem, sed solūm facti insistentiam, Innoc. communiter receptus in cap. quod in dubijs, & in cap. super hoc de renuntiatione, quem in id. citat Rota in nouis de renuntiat. decisione prima, quæ verbis clarijs asserit, renuntiantem perdere possessionem iuris, & solūm per insistentiam in beneficio habere possessionem de facto, vbi latè Antonius Maria. n. 1. Gomez. in regulam de infirmis resignantibus quæst. 32. vers. nec obstat, idem Gomez. loquens in renuntiatione per permutationem, de trienal. possessione quæst. 24. vers. & quod talis renuntians: idem asserit Rebuffus in praxi be-

beneficii tit. de infirmis resignantibus nu. 16. vbi
 inquit, Notandum est præterea, quòd licet per resi-
 gnationem quis sit priuatus & possessione, & pro-
 prietate, id est titulo, cap. inter, iuncta gl. de præb.
 cap. vnic. de rerum permutatione in 6. hoc intelli-
 gitur de possessione iuris quam perdit resignans teste
 Innoc. in cap. quod in dubijs, de renunt. quippe si
 priusquam desit ipso facto incumbere possessioni
 spoliaretur haud dubiè veniret restituendus teste
 Innoc. in cap. super hoc, de renuntiatione Rota,
 decisione clviij. incipit, Licet Reus, in nouis, &
 hoc dicitur in regula de publicandis resignationi-
 bus, quam inferius elucidabo post tractatũ permu-
 tationum, idem Rebus. in praxi titul. de simon. in
 resignatione nu. 43. inquit in hæc verba, Non me-
 mouet quòd per resignationem quis sit priuatus &
 possessione, & iure, id est tit. cap. inter, iuncta glos. de
 præb. cap. vnic. vbi doct. de rerum permutatione
 in 6. quia hoc intelligitur de possessione iuris, quæ
 perdit resignans, teste Innoc. in cap. quod in dubijs,
 de renuntiatione. Secus in possessione naturali, cui
 potest incumbere donec se iuerit prælatam resigna-
 tionem admissam, imò si ista possess. quam post re-
 signationem habet, spoliaretur, veniret restituendus,
 vt docet idem Innoc. in c. super hoc, de renunt. Rota
 decisione clviij. licet Reus, in nouis, & sic interim

& præsentare licebit, & conferre. Haftenus Rebuffi
 cuius verba ad longum transcripsi, vt ex illis claris-
 simè cōspiceremus, Rebuffum pro cōperto habuif-
 se, renuntiantem non habere possessionem iuris, nec
 titulum, sed solam possessionem naturalem, quam
 Rota ab eo citata, de facto appellat, ergo talis renū-
 tians debet restituere oēs fructus perceptos: si enim
 secundum cōmunem sententiam Accurt. Bart. &
 aliorū, quos proximè citauimus, ad hoc vt quis fa-
 ciat fructus suos requiritur naturalis, & ciuilis pos-
 sessio, vel saltē ciuilis: & cōmunis opinio approbata
 per ipsum & Rebuffum, asserit renuntiantem non
 habere possessionem iuris, sed quandam naturalem
 insistentiam, benè sequitur renuntiantem non posse
 facere fructus suos, & debere eos restituere.

10. Secunda ratio prædictam adiuuans est, quia ad
 percipiēdos fructus alicuius rei duo copulatiuè re-
 quiruntur, primū vt possideat rem de qua agitur;
 Secūdo, vt habeat bonam fidem, & ita vt sit bonæ
 fidei possessor: at ille qui insistit beneficio resignato
 in manibus superioris post admissam resignationē,
 non possidet beneficium cū non habeat titulum
 quem per renuntiationem perdidit (vt omnes fa-
 tentur) ergo renuntians beneficium non potest per-
 cipere fructus: licet enim sine titulo quis possideat
 fundum, verbi gratia, quia tit. non est de substantia
 fundi

fundi, tamen beneficium non potest possideri sine titulo salté colorato, quia titulus est de substantia beneficij, regula enim est certissima apud Philosophos, & nostros, quòd illa sunt de substantia rei, quæ in eius definitione collocantur l. i. ff. de dolo: constat autem titulum poni in definitione beneficij: est enim beneficium ius spirituale depédenter, per canonicam institutioné, ad percipiendos redditus, perpetuum saltem quo ad accipientem, vt colligitur ex D. Thom. 22. quæst. 100. art. 4. Anchar. in regulam primam à .n. 3. de reg. iur. in .6. Rebus. de pãcificis possessor. à .n. 287. Ioannes Nicolaus in enchirid. beneficiorum cap. 1. n. 7. Ioan. Corras. de sacerdot. 1. p. cap. 2. Gonies. in Rub. de rescript. lib. 6. n. 8. Duaren. lib. 2. de sacris ministris cap. 4. Nec mireris, lector humanissime, si in hac re cõtra meum institutum plures citauerim authores, id enim consultò feci vt intelligeres cõmuni doctorũ nostrorum calculo comprobatum esse in definitione beneficij addenda esse illa verba *per canonicam institutionem* sine quibus beneficiũ esse non potest, cap. vnicum, de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruand. in 6. iuuat optimus tex. in l. 2. §. quædam, ibi, Sed & illa interdicta, quæ de locis sacris & Religiosis proponuntur veluti proprietatis causam continent. ff. de interdict. si igitur de sub-

stantia

stantia beneficij est titulus, id est Canonica institutio, nullo modo potest beneficiũ possideri, si non dantur in detinente illud ius spirituale, partes substantiales beneficij, qualis est titulus, id est canonica institutio. Et ita hanc opinionem contra Rebuffum veriore esse existimo ex principijs iuris id concludentibus, quæ manifestè colligitur ex cap. vni. de rer. permutatione in 6. clem. vnica de renuntiatione, vbi probatur beneficia permutata ea conditione, vt ad Sempronium deueniant, verè vacare, & conferri posse, nisi Summus Pontifex contrarium æquitate suadente cõstituisset. Ex quibus iuribus doctores nostri cõmuniter deducunt, beneficia permutata, vel resignata cum conditione, vt ad aliquẽ deueniant, ferè quoad omnes effectus vacare, præter illũ de quo in d. cap. vn. de rer. permutat. in 6. & in Clem. vnic. de renuntiatione, si igitur vacant, nemo illorum beneficiorum habet proprietatem, nec possessionem, argumento l. 2. in .§. 1. leg. 3. ff. act. empt. facit pro eadem sententia gl. in cap. inter, verbo, assignari, de præb. quæ ait renuntiatione facta per Sempronium tali modo vt confertur beneficium Titio, Sempronium perdere possessionem beneficij, licet prædictum beneficium non conferretur Titio, gl. illa est cõmuniter recepta, vt per doctores in d. cap. vni. de rer.

permutatione in 6. & in d. Clem. vnica, de renun-
 tiatione, teste Gomesio in regulis Cancellariæ tit.
 de triennali possessore quæstione 24. in principio,
 Rebus. vbi suprà, si ergo renuntians non habet
 possessionem, secundum communem sententiam,
 non potest dici bonæ fidei possessor. Colligitur
 hæc etiam opinio ex dictis per Guilhelm. de mon-
 te Lauduno in cap. deliberatione, de offic. delegat.
 in 6. prope fin. Vbi in fortioribus terminis ait, per
 renuntiationem perdi penitùs possessionem bene-
 ficij, ex cap. 1. 17. quæst. 2. l. si quis vi. 17. §. vlt.
 ff. de acquirend. possessione; tradit Innoc. in cap.
 quod in dubijs, de renūtiatione, & propter has for-
 sitan rationes in terminis voluit Ioannes Prob. ad
 Monachum in cap. 2. de renuntiatione lib. 6. à .n.
 30. renuntiantem non posse percipere fructus, nisi
 vsque ad tempus resignationis, & non vltra (sunt
 verba illius) & statim subjicit hæc verba (Et sic ex
 quo nec ius, nec possessionem habeo non mireris
 si non faciam fructus meos, ideò ad restitutionem
 me teneri dico, Rota in nouis, clviiij. vbi citat quod
 qui renuntiat liti, causæ, & beneficio, nisi de facto
 possessionem dimittat, tenetur ad fructus percep-
 tos) Hactenus Ioannes Prob. qui claris verbis hanc
 sententiam tenet: in eandem sententiam inclinat
 Reuerendissimus præsul Couarruu. lib. 1. variar.

cap. 5. num. 6. eandem sententiam videntur tacite tenere doctores illi, qui nituntur defendere prædictam Rotæ decisionem, incipit, licet Reus, in titulo de renuntiatione, decisione prima in nouis, dum dicit renuntiantem posse insistere possessioni realiter, & de facto, intelligentes sanè contra principia iuris esse, renuntiantem habere possessionem beneficij resignati, hi sunt Gomesius in regula de triennial. possef. quæst. 24. vers. sed circa præmissa, insignis Nauar. in dict. cap. { accepta. de restitutione spoliat. oppositione 7. num. 7. Anton. Maria, in additionibus ad dictam Rotam .n. 10. qui eam solùm defendit ex vi clausulæ, nec aliter, nec alio modo, sentiens planè si clausula illa non fuisset apposita, renuntiantem nullam habere possessionem in beneficio resignato. Cùm igitur nos tractemus in hoc articulo solùm de renuntiatione simplici, vel in fauorem certæ personæ, nulla alia conditione apposita, ex mente prædicti doctoris absque dubio asserendum est talem renuntiantem possessionem veram non habere, & ita debere omnes fructus perceptos restituere. Pro hac parte etiam consuluit Hieronymus Paulus in practica cancellariæ fol. paruo 86. vers. consultus à quodam amico, & ita hanc opinionem tenuit olim præceptor meus D. Gemmes de Moraes ca-

thedrae primariae iuris Pontificij in Academia Co-
nimbricensi professor celeberrimus, qui cum esset
iudex declaravit in causa grauissima post admis-
sam renuntiationem à Summo Pontifice, resignan-
tem non posse percipere fructus, admittens tamen
aliquid emolumenti illi esse largiendum, qui bona
fide Ecclesiae inseruiuit.

- 13 Non obstant argumenta contrariae partis, non
primum ex l. bonae fidei emptor .ff. acquir. rer. do-
minio, quòd scilicet bonae fidei possessor, faciat
14 fructus suos: Respondemus enim in nostra specie
renuntiantem post renuntiationem admissam non
esse possessorem beneficij: nam in his spiritualibus
ita possessio dependet ex titulo, vt qui titulum non
habet saltem coloratum, possessionem minimè te-
neat, ex resolutis supra n. 10. d. cap. vn. de eo, qui
mittitur in possessionem causa rei seruand. in 6.
dict. leg. 2. §. quaedam .ff. de interdict. cum igitur
omnes fateantur per resignationem admissam re-
signantem amittere titulum, necesse est fateantur
etiam, & possessionem legitimam perdere.

- 15 Non obstat secunda difficultas ex decisione Rotae
(mihi est decisio prima de renuntiatione in nouis in-
cipit, licet reus, alijs est decisio clviiij.) dum inquit
renuntiantem si de facto insistit beneficio & ab eo

spolietur

spoliatur posse intentare interdictū vnde vi, & ob-
 tinere restitutionem: nam insignis Nauar. & An-
 tonius Maria, vbi proximè dicunt illam decisionē
 Rotæ procedere attento stylo, ex quo in litteris ap-
 poni consuevit clausula illa, Nec aliter, nec alio
 modo, quæ responsio, & solutio nobis sufficiebat,
 non enim in hoc articulo, quem tractamus, solum
 loquimur de resignatione, sine illa conditione, &
 sic Rota intellecta secundum doctores præcitatos,
 nobiscum non pugnat, quæ secundum illos pro-
 cedit tantum quādo clausula, Non aliter, nec alio
 modo, apponitur. Sed (si verum amamus) Rota
 non habuit illum sensum: & ille mihi aptior vide-
 tur, quòd scilicet, ille, qui renuntiavit beneficio
 semper habeat insistentiam quandam coloratam
 donec resignatarius ingrediatur possessionem be-
 neficij, ita vt si beneficio spoliatur debeat restitui,
 quia cum maneat reliquæ veteris tituli, quæ &
 titulum & possessionem quoquo modo efficiunt
 coloratam, & ex tacita mente superiorum, & par-
 tium colligamus, non esse eorum intentionem, vt
 per resignationem penitus resignās statim desistat
 à beneficio, imò videtur tacitè velle, vt illi de facto
 insistat quousque resignatarius acceptet possessio-
 nem beneficij resignati, merito ex ea mente, & vo-
 luntate tacita superiorum, & partium cum reliquijs

veteris tituli datur insistentia quædam colorata, à qua si deicitur resignans restitui debet, quòd in odiũ spoliantium receptum est, vt tradit Gomes. in regul. cancellariæ tit. de triennial. possessore, quæst. 24. vers. nec obstat. Anton. Maria vbi supra, quid quid aliud dicat insignis Nauar. vbi supra, à cuius opinione recedimus in hac re, quia in beneficiis nunquam datur legitima possessio sine titulo saltem colorato, vt supra duabus rationibus probauimus. n. 9. & 10. Non vero eadem insistentia colorata operabitur, vt fructus faciat suos, ita vt non teneatur eos restituere, nam ad id magis qualificata possessio requiritur, naturalis scilicet, & ciuili, aut saltem ciuili, vt supra probauimus; ad restitutionem verò obtinendam non requiritur tam qualificata possessio cap. in literis, de restitutione spoliator. l. 1. §. qui à me, ff. de vi, & vi armata, & hinc est quòd sentiens prædicta Rota illam possessionem esse sufficientem ad obtinendam restitutionem, sentit etiam non esse sufficientem ad omnimodam acquisitionem fructuum, imò ait prædictum renūtiante (quem mox dixerit debere restitui si deiceretur) eos debere restituere prout cū iudicio ad hoc illà Rotam citat Ioanes Probus vbi supr. n. 31. vers.

& sic: quod maxime notandum est in hac materia.
 17 Non obstat tertia difficultas, ex l. 2. Cod. si quis
 ignorans

ignorans rem minoris, quæ probat bonæ fidei possessorum cum titulo irrito propter defectum causatum ex errore facti, facere fructus suos: Respondemus enim duplici modo; primo hunc de quo agimus non esse possessorem, cum non habeat tit. qui requiritur ad habendam possess. in spiritualibus, ut supra probauimus. n. 14. Secundo, respondemus in specie d. leg. 2. ad esse titulum aliquem realiter, irritum tamen ex aliquo errore facti, tunc enim pro valido habetur, ut intedit imperator in d. l. 2. Arius Pin. in l. 2. Cod. de rescindenda venditione cap. 4. n. 56. At verò in nostra specie non adest titulus aliquis quippe qui amissus fuit per resignationem acceptatam, quo casu non procedit d. l. 2. ut ex ea colligitur, Ibi, si non bona fide emptorem fuisse, qui emit, & ita clarè supponit tex. ad fuisse titulum emptio- nis, intendit Pinel. vbi sup. at nos in specie de qua agimus tractamus quado titulus non est à parte rei, quia per resignationem admissam à Summo Pont. perditus est, & ita nullum potest producere effectum iuxta illud axioma quod non entis nullæ sunt qualitates l. eius qui in prouincia 4. r. ff. si certum petatur.

18 Non obstat quarta difficultas quod scilicet resignans beneficiū, & manens in possessione illius si propter aliquem casum resignatarius non consequitur possessionem beneficij absq; noua collatione beneficiū

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

retinet, ergo antequam resignatarius possessionē
 beneficij non fuit consequutus non vacauit bene-
 ficium: Respondemus verum esse, non indigere re-
 signantem eo casu noua collatione, si in beneficio
 remansit, & resignatarius non fuit ingressus posses-
 sionem beneficij, sed non inde sequitur beneficium
 non vacasse, verè enim vacauit, quo ad titulum, &
 possessionem legitimam, vt supra diximus, habet
 tamen beneficiarius resignans quandam insistentiā
 coloratam ex reliquijs veteris tituli, & ex tacita
 niente superiorum, & partium resignantium, con-
 ditione tacita, quousque resignatarius beneficij pos-
 sessionem ingrediatur, à qua insistentia ipse resig-
 nans non intendit recedere, si resignatarius non
 ingrediatur possessionem beneficij: propter quæ,
 virtute tituli pristini, & continuationis in insisten-
 tia beneficij, non censetur titulum perdidisse quo
 ad illud ne scilicèt indigeat noua collatione si re-
 signatarius non fuerit ingressus possessionem bene-
 ficij vt colliges ex Rebus. in praxi tit. de publicad.
 resignation. n. 31. Paris. 4. p. cons. 93. à. n. 9. vbi .n.
 14. clarè sentit titulum per resignationē extingui,
 sed postea virtute ipsius, & continuationis in bene-
 ficio remansisse quoad illud. Nec aliquem moueat
 illud quod diximus de conditione resignantium,
 cum enim illa tacita sit, & subintellecta non facit

resig-

resignationem cōditionalem, l. actus legitimi. 78.
post principium .ff. de regulis iuris.

19 Et qua nvis aliqui existiment Rebuffum in cō-
trariani inclinasse sententiam quòd scilicèt be-
neficiarius post resignationem acceptatam faciat
fructus suos, mihi tamen non est probabile virum
tam probatæ eruditionis, rem iuris principijs con-
sonam, vel saltem dubiam sine solido fundamento
tanquam falsam rejicere. Reor sane aliud sensisse:
nam in concordatis, verbo, Volumus vers. ultimo,
intelligendus est de fructibus perceptis vsque ad re-
nuntiationem, nam illud apud omnes constat, do-
ctorem allegātem textum vel alium doctorem in-
telligendum esse secundum id, quod allegat: Plane
Rebuf. vbi supra allegat Ioannē Probum (in cap.
2. de renunt. in 6. n. 31) ad confirmationem suæ cō-
clusionis: at Ioānes probus clarissimis verbis asserit,
renuntiantem solùm facere fructus suos vsque ad
renuntiationem, vt intuenti patebit, ergo id solum
intelligendum est voluisse Rebuffum. Nec obstat
si replices id nullum habuisse dubium, nemo enim
nescit ante resignationem renuntiantem beneficiū
facere fructus suos: Respondemus namq; eam fuisse
dubitationem, an si aliquis in partibus dicat, Re-
nuntio, cedo, statim amittat titulum, & possessi-
onem beneficij, vt colliges ex Ioanne Probo, dicto
num.

n. 30. in principio, qui omnino est videndus, vnde Rebuf. eandem quæstionem prosequens ait, Secus si tantum constituerit procuratores ad resignandũ quia tunc antequam eidem notificetur resignatio facit fructus suos in conscientia, intellige vsque ad tẽpus renuntiationis admissæ, quia id asserit Prob. quem ipse Rebuf. in hoc casu allegat. In alijs vero locis Rebuffus intelligẽdus est loqui, attento stylo illius temporis, in quo omnes renuntiationes fiebãt cũ clausula, Non aliter, nec alio modo, & à Sũmo Pontifice eodem modo acceptabantur, vt aliàs securè præsupponit idem Rebuf. in praxi beneficiali tit. de resignatione conditionali .n. 17. & de publicandis resignation. n. 33. Nec est mirandũ me hoc modo defendere virum grauissimum, & doctissimum Petrum Rebuffum quia sic insignis Nauar. in d. cap. accepta, oppositione 7. n. 7. ait aliquãdo defendisse. Rotam de renuntiatione decisione prima in nouis, incipit, licet Reus, dum dicit renuntiamẽtem beneficio, si spoliatur, debere restitui, & eodem modo dictam Rotam defendit Antonius Maria vbi supra num. 10. vt igitur existimemus Rebuffum noluisse renuntiantem suo beneficio facere fructus suos post admissam renuntiationem, contra principia iuris, sanè eum intelligimus, vt velit id procedere propter clausulam, Non aliter

nec alio modo, quæ illo tempore & apponi, & ac-
 ceptari solebat à summis Pontificibus. Vel intel-
 ligendus est Rebuffus velle, talem renuntiantem
 facere quidem fructus suos, sed postea eos debere re-
 stituere vero domino: vt aliàs in alio casu dixit gl.
 verb. non habendam, ibi, quia percipientis sunt in
 leg. ex diuerso .ff. de rei vendic. communiter re-
 cepta à Bart. & alijs, teste Couarruias lib. 1. re-
 solut. cap. 3. num. 6. vers. his sane, Paul. Castrens.
 in leg. si fundum num. 3. prope fin. Cod. de rei vé-
 dicat. Ioannes Garcia Gallecus de expensis cap. 13.
 num. 29. Sic similiter renuntians beneficio, licèt
 post renunciationem admissam possit recipere
 fructus, cum id ad qualemqualem possessorem
 pertineat, leg. mala fide Cod. de conditione ex
 lege, intendit Innocent. in cap. dilecti, verb.
 appellauerunt, de maior. & obedient. & contra
 id perturbantem possit resignans intentare in-
 terdictum vnde vi cùm prohibeat eum effectum
 maximum possessionis, vt superius diximus, &
 ita succedit regula legis. Vim facit. ij. ff. de vi & vi
 armat. merito asserit Rebuffus vbi supra talem
 renuntiantem debere recipere fructus, sed non ne-
 gat postea restituendos esse fructus vero domino,
 illos scilicèt, quos resignans percepit post resig-
 nationem admissam quæ omnia (etiam aduerso
 lumine)

flumine) admittenda sunt, ne dicamus Rebuffum
asserere renuntiantem beneficio debere facere fru-
ctus suos, contra principia iuris, & Rotam quam
ipsemet in hanc sententiam citavit, in praxi bene-
ficial. tit. de publicand. resignat. n. 7.

- 21 In secunda specie proposita quãdo scilicet Ca-
nonicus resignat in fauorem certæ personæ, nulla
alia re addita, verbi gratia, renuntiat Canonicus
beneficiũ in fauorem Sempronij, & nihil amplius
addit. Vel quia Summus Pontifex reiecit condi-
tionem appositam, modumũe, quod facere potest,
cũ sit dominus beneficiorum cap. proposuit, 4.
de præb. Petrus Rebuf. in praxi beneficial. tit. de
resignatione conditionali à .n. 29. quod nunc de
stylo hodierno videtur fieri, nam summus Pontifex
in literis beneficialibus narrat renuntiationẽ fuisse
liberam & puram (narrationi autem Summi Põ-
tificis credendum est Clem. vni. de probat.) qui
stylus forsitan originem habuit ex decisione tex. in
cap. ex parte, in primo de offic. deleg. ibi, omnino,
adiũcta gl. eodẽ verbo, vbi Abb. n. 4. idem Abb.
in cap. inter .n. 4. de præb. In hac inquam specie
resignans perdit titulum beneficij, & possessionem,
vt expressit glo. communiter recepta in cap. inter,
verbo assignari, de præb. cũ enim hæc renun-
tatio non habeat conditionem, modumũe, sed
tantum

tantum intentionem renuntiantis declaret, cense-
 tur simplex & pura; & in ea id ipsum dicendum est,
 quod in renuntiatione pura, & simplici diximus in
 24 prima specie. Quod apertissimè probat c. vnicū,
 de rerum permutatione in .6. Clem. vnic. de renū-
 tiatione, adiuncta cōmuni sententia doctorum, qui
 omnes utrobique censent dicta iura esse noui iuris
 inductoria, & beneficia eo modo permutata de ri-
 gore iuris omnino vacasse, & potuisse liberè cōferri
 per summum Pōtificem, qui motus æquitate nouè
 per illa iura sanciuit, beneficia illo modo permu-
 tata non posse alijs personis conferri, quam permu-
 tantibus, nec senceri vacasse, quò ad hūc effectum:
 ergo ex eisdē iuribus benè colligitur quò ad alios
 effectus vacasse, nam si permutantes eo modo re-
 manerēt in possessione vera beneficij, non possent
 beneficia permutata alijs conferri, etiam absque
 æquitate, & noua constitutione dictorum iurium,
 cū non vacarent, iuxta l. secundā §. i. ff. action.
 empt. At Summus Pontifex in d. cap. vn. & in d.
 Clem. vni. vbi concors est doctorum nostrorum
 sententia, censet ad illud opus fuisse noua constitu-
 tione, ergo ante illa iura beneficia permutata quo
 ad omnes effectus verè vacabant, & ita non poterāt
 insistentes prædictis beneficijs facere fructus suos,
 immò eos debebant restituere cū beneficia illa

verè

verè non possiderent.

25 Ultima species, quam supra proposuimus, est quando canonicus resignans in fauorem certæ personæ illud addit, Nec aliter, nec alio modo, verbi gratia, renuntio beneficiū meum in fauorem Sempronij, nec aliter, nec alio modo, constatque Summum Pontificem renuntiationē cum illa clausula emissam acceptasse: tunc etiam dubium esse potest an resignans si incūbat possessioni sui beneficij & illi bona fide inseruiat, fructus beneficij faciat suos ita vt eos restituere non teneatur. Et in hac specie videtur prædictum beneficiariū non facere fructus suos, imò si eos recepit debere restituere.

26 Primò quia illa clausula, non aliter, nec alio modo, &c. nihil magis videtur operari, quàm conseruationem iuris resignantis, ita vt si beneficium non conferatur illi personæ, in cuius fauorem renuntiatio fuit facta, ius penes resignantem remaneat, vt aduertit Quintilianus Mandos. in praxi tit. de signatura gratiæ c. de resignationibus vers. item clausula, & non videtur operari quin beneficium statim vacet, si personæ confertur, in cuius fauorem beneficiarius renuntiauit. Si igitur clausula prædicta, nec aliter, nec alio modo, non operatur, quòd resignans retineat titulum beneficij post renuntiationem à Summo Pontifice admissam, de

ea dicendum est id, quod in renūtiatione simplici, & plura paulò ante diximus.

Secundò facit pro eadem sententia quod clausula illa, Nec aliter, nec alio modo, inducit modū, vel quandam cōditionem resolutoriam, quæ actū sub ea gestum minimè suspendit, cap. verum, de condition. appositis l. 2. ff. de indiem addictione, intendit in terminis Ias. in leg. fin. num. 142. Cod. iur. emphyt. dum facit differentiam inter illam formam, Vendo tibi emphyteusim, saluo iure domini directi, & non aliter, nec alio modo, & inter illam. Vendo tibi emphyteusim si domino directo placuerit, agnoscēs planè non esse vtranque conditionem suspensiuam, & est de mente omnium quos superius citauimus: at actus gestus sub conditione non suspensiuam, sed resolutoria statim sortitur suum effectum d. cap. verum d. l. 2. ergo cum prædicta renuntiatio fiat sub conditione non suspensiuam, sed resolutoria, statim tenuit, & ita beneficiarius amisit titulum & per consequens possessionem legitimam & necessariam ad acquisitionē fructuum. Vnde eos tenebitur restituere, si percepit, iuxta ea, quæ supra in renuntiatione simplici, & pura resoluimus.

Tertiò facit, nam si ista cōditio, Nec aliter, nec alio modo, fuisset suspensiuam

&

& ita admitteretur à Summo Pontifice, & beneficium resignatum cōferretur, collatio dependeret, & esset in suspenso contra cap. 2. de electione in. 6. cōstat enim collationem sortiri naturam resignationis, ita quòd si resignatio est conditionalis, collatio in ea fundata sit etiam conditionalis argumento regulæ .§. fuerat, instit. de action. Quartò vrget pro hac parte, quòd saltem in literis emanantibus in forma gratiosa beneficiarius resignans statim debet perdere beneficium, vbi primum à summo Pontifice facta est collatio resignatario: etenim Summus Pontifex statim confert beneficium, vbi gratia, Sempronio, & ita licet absenti, & ignorati acquiratur glos. in cap. si tibi absenti, de præb. in .6. verb. habuerit, cum in hoc casu procurator in curia ratam habeat collationem, & eam accipiet nomine resignatarij, cum igitur non possint duo esse quasi domini vnus beneficij argumento l. si vt certo .§. si duobus vehiculum .ff. cōmod. si resignatarius per concessionem in forma gratiosa illicò acquirens titulum habet quasi dominium beneficij, necesse est fateri resignantem illud amisisse.

Quintò facit pro eadem parte, quòd aut hæc cōditio, Non aliter, nec alio modo, est suspensiva, aut est resolutoria: si resolutoria est, statim tenuit actus, & ita beneficium illicò vacauit: vt supradiximus,

in 2. argumento: si est suspensiva cum casualis sit, adueniente conditione, retrotrahitur ad tempus actus gesti, l. qui balneum, nona, vers. amplius l. potior xj. ff. qui potiores in pignore habeantur, quid quid contrarium indistinctè, imò conditionem suspensiuam non retrotrahi incautè asserit Carolus Moli. in regulas cancellariæ regula 34. tit. de publicand. resignation. num. 143. cùm igitur ad tempus actus gesti retro trahatur censetur vacare tempore, quo beneficium collatum est à Summo Pontifice, & ita ab eo tempore nec titulum, nec possessionem habuit, & per consequens fructus, quos percepit tenetur restituere iuxta supradicta.

7 His tamen non obstantibus in renuntiatione facta cum cōditione, Non aliter, nec alio modo (quã constat Summum Pontificem acceptasse) cōtrariũ asserendum est, vt scilicèt resignans non perdat titulum beneficij, nec possessionem quousque resignatarius possessionem beneficij resignati ingrediatur, & ita sit interim quasi dominus beneficij, & possessor, faciatque fructus suos, & eos non teneatur restituere: quod sic manifeste probatur, actus gestus sub conditione suspensiva non dicitur gestus, quoad principale, nisi post aduentum conditionis, l. cedere diem. 213. ff. de verbor. significatione, sed hæc resignatio, de qua loquimur

D. fuit

fuit facta cum conditione, Non aliter, nec alio modo, Summo Pontifice acceptante, (vt supponimus) quam suspensam esse probabimus in responsione secundi argumenti, ergo ante aduentum illius conditionis, non intelligitur facta renuntiatio, & ita hanc opinionem in his terminis, tenet Rebuffus in praxi beneficii tit. de publicand. resignationibus à num. 33. & clarius de resignatione conditionali num. 17. Nam in titulo de publicandis resignationibus sic ait, Tertius casus quando quis resignat in fauorem alicuius, & non aliter, ipso non acceptante, resignans manet in possessione donec ipse acceptauerit, nec aliàs renūciatio valeret .d. cap. si beneficia, & in Clem. vn. de renunciatione. Rursus in titulo de resignatione conditionali num. 17. inquit in hæc verba,

Quartò requiritur, quòd is prouisus per resignationem acceptet beneficium, alioquin resignans semper in suo beneficio remanebit, ratione illius clausulæ, nec aliter nec aliàs & c. quia non intelligitur dimissum quod nondum ablatum est, leg. nec vtilem .ff. ex quibus causis major. Idem sensit Anton. Maria in addit. ad Rot. de renunciatione prima num. 10. Vbi ait in hac verba, Considera vnam rationem in qua posset fundari iste stylus, nam cum resignationes vt plurimum fiant in fa-

uorem certæ personæ cum clausula & non aliàs,
 nec alio modo, resignatio non sortitur effectum
 donec acquiratur beneficiũ resignatario, & sic inte-
 rim titulus remanet penes resignantẽ, iuxta notata
 in cap. cum pridem, de factis, & pacit dicta decis. 2.
 de renuntiatione in antiquis, ibi, si modus &c.

Nec obstant difficultates suprapositæ, non prima
 ex dictis Quintiliani Mandosij vbi supra; Respon-
 demus enim Mandosium pro nostra esse sententia
 asserit enim per clausulã, Non aliter, nec alio mo-
 do, conseruari ius resignantis, si Papa nollet benefi-
 cium nominato à resignante conferre, idemque
 est si nominatus quoquo modo beneficium non
 consequatur, nam id ipsum concludit in ratione
 quam assignat, dum ait, Clausula enim illa ope-
 ratur vt nihil in cõtrarium, factum esse videri pos-
 set: cum igitur partes in prædictis resignationibus
 intendant non aliàs dimittere beneficium nisi re-
 signatarius illud acquirat & possessionem ingre-
 diatur, vt in secunda difficultate inferius resolu-
 mus, merito ex mente eiusdem Mandosij nolunt
 partes aliquid videri factum, quousque resigna-
 tarius beneficium plenè consequatur.

Non obstat secunda difficultas, quòd scilicet clau-
 sula, Non aliter, nec alio modo, inducat modũ, vel
 conditionẽ resolutoriã, quæ actũ minimè suspedit,

d. cap. verum de condit. apposit. l. 2. ff. de indiem
 additione, & ita apposita in renuntiatione non
 33 efficit, quin statim valeat. Quæ difficultas tam
 grandis est vt eam præsentie Molinæus vbi supra,
 n. 142. & perspicieus notabilem differentiam, quæ
 in hac materia reperitur inter conditiones suspen-
 suas, & resolutorias, dicat parum esse curandum,
 an conditio sit suspensiva, an resolutoria, cum (in-
 quit ille) idem ferè resultat effectus, subtilitas illa
 magis curiosa est, quàm utilis, quæ responsio nobis
 inseruiebat, sed miserrimi ingenij est, oculis clau-
 sis, ad praxim confugere, neglectis principijs iuris,
 in quibus ipsa praxis sæpe sæpius fulcitur. Nec mi-
 rum videri debet hominem curiosius indagãtem
 ea, quæ ad illius scientiam, non pertinebat, in pro-
 34 pria miserè cæcutire. Qua propter vt huic dif-
 ficultati plenè satisfaciamus (post longũ examen)
 præmittendum est, nullo modo melius cognosci
 posse conditionem suspensiuam, modum, vel cõ-
 ditionem resolutoriam, quam si actus celebretur
 cum illa particula (Si) vel cum illa (Vt) aut simi-
 libus quia si actus celebretur cū particula (Si) aut
 simili, conditio suspensiva præsumenda est, si verò
 cum particula (Vt) modus, aut cõditio resolutoria
 intelligenda est, vt notat gl. in d. cap. verum verb.
 conditione, de condit. apposit. gl. in Rub. Cod. de

falsa causa, Præpositus in d. cap. verum, in principio, Sylvester verb. cōditio .n. 2. & 3. Soto in 2^a. 4ⁱ. distinctione 29. quæst. 2. art. 1. Antonius Gamma decisione 158. n. 1. Hoc tamen intelligendum est in dubio, nam si de mente partium, & materia subiecta, vel aliunde constet noluisse partes vt actus esset perfectus, & absolutus, ita vt teneret absque conditionis implemento, tunc illa conditio licet in tenore verborum resolutoria, aut modus apparet, suspensiva absque dubio erit iuxta regulam l. in conditionibus .ff. de condit. & demonstrat. Intendit Iure consultus in l. quæsitum vbi gl. verb. liber sit, & ibi notat Imol. in principio, l. in factum, & ibi notat Paul. de Castro num. 2. ff. de condit. & demonstrat. Tradit Bartol. in leg. quibus diebus. §. vltim. num. 6. ff. illo titulo. Rursus si constet partes noluisse facere actum perfectum, & absolutum, ita quòd actus statim teneat, & conditionem postea adimpleri, non obstante particula (Si) aut alio quocunque verborum tenore, censebitur modus, tradit eleganter Socinus in leg. quibus diebus .§. vltimo. ff. condit. & demonstrat.

35 Cùm igitur in specie, de qua agimus constet de voluntate partium, & materia subiecta renuntiantes cum clausula, Non aliter, nec alio modo,

DIVERSORVM IVRIS ARGVMENT.

nolle renuntiationem valere illicò, nec vllum effectum talem resignationem sortiri, nisi beneficiũ cum effectu veniat ad resignatarium, & tunc temporis solũ quando illius possessionem ingressus fuerit, merito ea cõditio, Non aliter, nec alio modo, licet in tenore verborũ resolutoria, aut modus appareat, tamen ex mente coniecturata partium, & materia subiecta, suspensiva iudicabitur. Quòd autem id colligatur ex mente partium, & materia subiecta patet, nam qui possidet beneficium, & resignat illud in fauorem alicuius apponendo prædictam clausulam, & insistendo possessioni beneficij (si non rejiciatur à summo Pontifice) non vult renuntiare absolutè, sed tunc demum vult cedere beneficio, & illud omninò dimittere, si resignatarius, in cuius fauorem clausula, Non aliter, fuit apposita, possessionem beneficij acquirat, nec antea quam ipsiusmet possessionem ingrediatur. Cùm ergo ex mente partium, & materia subiecta id colligatur, & cõditionis verba ad id adaptari possint, absque dubio dicendum est quòd etiamsi renuntiantes non apponant particulam (Si) tamen clarè voluisse, vt prius modus, vel conditio ad impleretur, id est vt resignatarius possessionem beneficij adipisceretur, quàm renuntiatio perfecta censeretur, vt colligitur ex Rebuffo vbi supra.

Non

36 Non obstat tertia difficultas, nam respōdemus & renuntiationem, & collationem super ea fundatam suspendi propter illam cōditionem, Non aliter, nec alio modo, quæ suspēsiua est, vt modo probauimus. Nec obstat cap. secundum, de electione in 6. quia regula illius text. limitatur vt non procedat in conditionibus etiam suspensiuis, quæ propter aliquam rationem iustam approbantur à iure, vel à Summo Pontifice. Adde in ea, maiori cum ratione approbari, quia cessat ratio d. cap. 2. neque enim in nostro casu datur timor præ longæ vacationis, vel litigij (propter quas causas conditiones suspensiuæ reprobantur in beneficijs) cum interim beneficiarius resignās incumbat beneficio, & cum non intēdat dimittere, nisi postquam resignatarius possessionē beneficij resignati ingrediatur, Rebus. vbi supra.

37 Non obstat quarta difficultas, Respondemus enim quòd in specie, quam proposuimus quando scilicèt resignatarius resignauit, cum illa clausula, Non aliter, nec alio modo, nec acquireret resignatarius dominium beneficij quantumcunq; literæ expeditæ fuerint in forma gratiosa, sed tunc demum quando realiter ingressus fuerit possessionem beneficij resignati, cum enim (vt diximus) resignatio illam haberet conditionem suspensiuam, collatio

super ea facta eadem conditionem censetur habere,
 vt intendit Rebuffus in praxi tit. de resignatione
 conditionalis .n. 42.

- 38 Non obstat quinta difficultas quod aut hæc cō-
 ditio, Non aliter, nec alio modo, est suspensiuæ, aut
 est resolutoria, si resolutoria est, statim tenuit, si est
 suspensiuæ cum casualis sit, adueniente conditione
 39 retrotrahitur ad tempus actus gesti. Respon-
 demus enim conditionem suspensiuam esse, & ca-
 sualem, non tamen retro trahi quoad fructus per-
 ceptos, cum bonæ fidei possessor interim cum ti-
 tulo, quem tunc habebat, suos faciat, iuxta l. bonæ
 fidei emptor 48. ff. acquir. rer. domi. cum enim me-
 dio tempore fructus suos fecisset, superueniēs fictio
 non debet operari illius præiudicium, arg. cap. si
 prote. 13. cap. quanuis 8. de rescriptis, in 6. l. ex fa-
 cto. ff. de vulgar. l. 2. & fin. ff. de natalib. restituend.
 intendit Bonifac. de Vitalin. in Clem. vn. in prin-
 cipio .n. 7. de concessione præb. Nec contrarium
 probat dicta l. potior, cum alijs, quia secundum
 communem procedunt in conditione contractui
 adiecta, & in iure debiliore, & in præiudicium eius,
 qui actum gerit principaliter, non alterius tertij,
 quæ omnia ferè in nostra specie reperiuntur Bart.
 in l. bonorum .n. 1. vbi notat Paul. de Castro .n. 2. ff.
 rem ratam haberi, Andreas Tiraquel. de retract. tit.

1. §. 1. gl. 10. à n. 71. Reuerend. præful. Couar. lib. 3.
 resolution. cap. ij. n. 1. Nec etiam procedit quâdo
 reperitur extremum inhabile vel respectu rei, vel
 personæ (vt in nostra specie cõtingit) l. quoties vbi
 Bart. n. 4. ff. de nouatione.

Ex supradictis illud resolutiuè opinor, quòd cum
 ius cõmune, Concil. Trident. Constitutiones Ar-
 chiepiscopatus Eborensis, & statuta huius insignis
 Ecclesiæ prohibeant fructus donari, nisi benefici-
 arijs & interessentibus, non posse capitulum in cõs-
 ciètia prædictos fructus donare nisi resignans pro-
 bet resignationem fuisse factam cū clausula, Nec
 aliter, nec alio modo, & prædictam resignationem
 fuisse acceptatam à Sūmo Pontifice cum prædicta
 clausula, si tamen capitulum resignāti aliquid do-
 nauerit ob laborē in Ecclesia impensum bona fide
 rectè faciet iuxta ea, quæ inferius tractabimus cap.
 9. Imò & tenebitur bona fide inseruièti satisfacere
 iuxta regul. cap. cum secundum Apost. de præb.

SVMMARIVM EX CAP. SEQ.

Filiatio probatur per coniecturas. 1.
 Verba in dispositione hominis intelligenda sunt verè &
 propriè, non fictè, præsertim quando in vim conditionis
 proferuntur. 2.

Rejicitur intellectus Alex. de Imol. & Alciat. 3.

Secun-

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

Secundum gl. & Costam non fuit testamentum nullum hic
quia conditio erat impossibilis, sed quia erat difficilis. 4.

Rejicitur intellectus gl. & Costæ. 5.

Non potest suus hæres institui sub conditione, quæ non sit po-
testatiua. 6.

Conditio, Si meum filium esse probauerit, non est potestati-
ua. 7.

CAPVT QVARTVM:

Incius Titius ita testamentum fecit.
Aurelius Claudius natus ex illa mu-
liere si filiū meum se esse iudici pro-
bauerit, hæres mihi esto. Paulus Re-
spondit filiū, de quo quæreretur non
sub ea conditione institutum videri, quæ in pote-
state eius esset: & ideò testamentum nullius esse mo-
menti. Hactenus Iureconsultus in l. Lucius 82. ff.
de condit. & demonstrat. Obstat tamen huic cele-
bri responso Iurecōsulti, quòd filiatio probatur per
coniecturas cap. per tuas, de probat. l. filium defi-
nimus. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. si vi-
cinis, Cod. de nupt. Cui difficultati tacitè videtur
satisfecisse Alex. de Imol. in l. licèt imperator .n. 4.
.ff. deleg. 1. tradit Andr. Alciat. de præsumpt. 3. p.
n. 4. qui asserunt verba in dispositione hominis in-
telligenda esse propriè, & verè, non fictè, præsertim
quando ea in vim conditionis protulit. l. si ita quis
53. l. cum Pater .§. hæreditatè. ff. legat. 2. l. vltima
Cod.

Cod. de his qui veniam ætatis impetrauerunt, tradit Lusitanus Iacobus à Saá de primogenitura .n. 17. cùm igitur in hoc text. adsit dispositio hominis, id est testatoris, & naturaliter, verè, & propriè verba intelligenda sint, cùm per viam conditionis ea protulerit (ibi, si filium meum se esse iudici probauerit, hæres mihi esto) de probatione vera & propria, ac concludenti, non de illa impropria, quæ per coniecturas fit, text. est intelligendus. Planè probatio vera & propria filiationis impossibilis est, ideò text. ait institutionem factam sub illa conditione nullius esse momenti iuxta l. obtinuit. ff. cõdit. & demonstrat. præsertim quod ex institutione ipsius testatoris apparebat, noluisse vt filiatio probaretur per coniecturas, sed per veram & propriam probationem. Etenim in hoc text. filius erat in quasi possessione filiationis, propter quam habebat præsumptionem legis pro se quòd esset filius & ita per cõiecturas probationem habebat quòd esset filius, nec requirebatur alia, iuxta d. cap. per tuas, d. l. filium definimus, vt post alios, quos citat, tenet Andr. Alciat. vbi supra. Vnde cùm testator hic instituerit eum si probaret se filium, satis ostendit se non esse contentũ de illa probatione, imò veram, & propriam exigere, & quòd ille text. loquatur quãdo filius erat in quasi possessione filiationis probatur

batur ex ipso met tex. in fin. qui præsupponit absq;
 aliqua probatione testamentum esse nullius mo-
 menti, certè nisi fuisset in quasi possessione requi-
 rebatur probatio, quia id erat fundamentum suæ
 intentionis argumento l. 2. l. verius 21. ff. de pro-
 bation. Item confirmatur hæc sentètia ex eo, quia
 si iste filius non esset in quasi possessione filiationis
 non esset in potestate, argumento l. filium defini-
 mus. ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris, principiũ
 Instit. de patria potestate, vnde licèt præteritus fu-
 isset, testamentum non erat nullum, l. inter cætera
 30. ff. de liber. & posthum. Andr. Alciat. vbi sup.
 vers. nam præteritus. Sed hic intellectus tanquam
 3 diuinatorius rejicitur à Dec. in Rub. de probation.
 n. 14. vers. & tenendam istam partem, & in l. 1. n.
 7. Cod. de testam. Militis. & planè conuincitur,
 nam si testator sensisset de probatione vera, & pro-
 pria, cùm id esset impossibile, Iureconsultus dixit-
 set testamentum nullum esse propter conditionem
 impossibilem, imò dicere debuerat testamentum
 validum esse reiecta conditione impossibili iuxta
 dictã legem, obtinuit at qui Iurecõsultus nec dixit
 testamentum esse nullum ex eo quia conditio fuisset
 impossibilis nec testamentum esse validum, re-
 iecta cõditione: ergo testator non intellexit de pro-
 batione filiationis vera, & propria: Quapropter

gl. vltima in hac l. cum qua trásit insignis, & subtilissimus Emmanuel à Costa Lusitanus lib. 1. selectarum cap. 1. n. 2. existimat non esse illam conditionem impossibilem, cum re vera possit adimpleri si filius probasset filiationem per coniecturas, sed quia id nimis difficile est, non valuit testamentum quasi filius fuisset institutus sub conditione difficili, licet potestatiua. Sed nec hic intellectus placet, si enim id Iureconsultus sentiret, id sine dubio nos doceret, quòd scilicet idèò testamentum in proposita specie non valeret, quia filius fuisset institutus sub conditione difficili, non autem dixisset testamentum esse nullum quia filius institutus fuisset sub conditione, quæ in eius potestate non esset, aliàs inscitix argui posset Iureconsultus, quòd scilicet diuersam rationem ab illa, quæ vera est, reddidisset: quod multum notádum est ad aliquos intellectus nostrorum doctorum rejiciendos, qui in aliquibus iuribus eos assignant, reddentes diuersas rationes ab illis, quibus Iureconsulti in ipsismet responsis vtuntur. Qua propter, his relictis, dicendum est principium esse apud omnes receptum, filium non posse institui sub conditione, quæ in eius potestate non est l. suus. 4. ff. de hæred. instituend. planè hæc conditio, Si filiũ meum esse iudici probauerit, non est in potestate instituti, primò quia

forſan

forſan filius inſtitutus non habebat teſtes, vel aliam probationem ad demonſtrandum ſe eſſe filiũ, & ita non erat in eius poteſtate probare iudici filiationẽ.

Secundò quia licet filius inſtitutus probationem legitimam & concludentem faceret, tamen iudex vel propter malitiam, vel propter ignoratiam potuit pronuntiare non probaſſe: & ita non eſt in poteſtate filij probare iudici ſe eſſe filium, licet à parte rei probaſſet, ideòque (vt reor) Iureconſultus dixit non ſub ea conditione inſtitutum videri, quæ in poteſtate eius eſſet, quia ſcilicet ſenſit Iurecõſultus filiũ inſtitutum potuiſſe probare filiationem à parte rei, ſed quia ea probatio debebat à Iudice admitti, qui potuit non admittere, dixit non videri eam conditionem eſſe in poteſtate filij, cum & ſi poſſit fieri probatio à filio, tamen magis dependebat ex iudicis pronuntiatione, & ita ſimpliciter non erat in poteſtate filij inſtituti, ideòque benè concludit Iureconſultus, filium, de quo quæreretur non ſub ea conditione inſtitutum videri, quæ in poteſtate eius eſſet, & ideò teſtamẽtum nullius eſſe monẽti, tradit cum iudicio Dec. in rubrica de probationibus num. 14. verſ. & tenendo iſtam partem, vbi inquit, ſed ideò non valet inſtitutio quia erat inſtitutus filius in poteſtate ſub illa conditione, quæ non eſt poteſtatiua cum pendeat talis conditio ex teſti-

bus, & alijs probationibus, & filius familias non potest sub conditione institui nisi potestatiua sit l. suus quoque, in princ. ff. de hæred. instit. l. si pater Cod. de instit. & substit. Hactenus Dec. cui ego addo non solum conditionem pendere ex testibus, & alijs probationibus, sed ex Iudicis pronuntiatione.

SUMMARYM EX CAP. SEQ.

- P**ROponitur facti species.
1. Delegatus a superiore ordinarij maior est ordinario.
  2. Articulus receptionis testium censetur commissus cum iurisdictione quando Index delegans non approbavit personas testium.
  3. Iudices inferiores pratendentes delegatum superioris non habere iurisdictionem, coram eo id debere allegare.
  4. Si partes negant qualitatem rescripti, vel comissionis, in qua fundatur iurisdictione delegati, debent id allegare coram delegato.
  5. Proponuntur duo dubia decidenda, in quibus consistit resolutio eorum, quæ in capite scribuntur.
  6. Discutitur questio notabilis, an acta per delegatū valida sint, si postea appareat rescriptum, vel comissionem non contulisse iurisdictionem, ex defectu qualitatis rescripti.
  7. Tractatur late an delegatus ad recipiendos testes haberet iurisdictionem ad iubendum, vt iudices inferiores Ecclesiastici, reum ab illis incarceratum, a vinculis liberarent.
  8. Discutitur elegans questio, an delegatus possit facere ea omnia quæ ad faciliorem causæ expeditionem conducunt, an vero solum ea, sine quibus causæ precise expediri non potest.
  9. Iudices Ecclesiastici inciuiliter processerunt aduersus delegatum imponentes ei poenas.
  10. Non poterat ritè iudices inferiores Ecclesiastici pendere causa

- In superiori iudicio, reum in carcere detinere pro crimine
 leniori commisso, iubete superiore eum a carcere liberari. 11.
 Redditur responsio ad dubia quædam, quæ aliqui mouebat. 12.
 Auditor legati potest delegare causam cum iurisdictione siue
 ordinarius, siue delegatus censeatur. 13. 14. 15. 16.
 Legatus de Latere est superior in omnibus causis Ecclesiasticis
 in prouincia sibi commissa. 17.
 Approbatur opinio Decij contra Abbatem, asserentis delega-
 tum posse punire sibi resistentes etiam si non sint subditi pri-
 mi delegantis. 18.
 Malè, & temerariè fecerunt excommunicati a delegato, qui
 post declarationem publicè sacra fecerunt, ius publicè red-
 diderunt, & publicè communicarunt. 19.
 Scandalum semper vitandum est. 20.
 Non possunt iudices Ecclesiastici beneficarium in carcere pro
 crimine simplici concubinitus, nisi aliqua interueniat cir-
 cunstancia, quæ id suadeat. 21.

CAPVT QVINTVM.

Auditor legati de Latere commisit
 N. articulum receptionis testium
 super causa, quæ per appellationem
 deuoluta erat ad ipsum: causa autè
 erat cuiusdam clerici, qui accusa-
 batur à promotore fiscali curiæ Ecclesiasticæ de
 adulterio, & incestu commisso cum foemina vxora-
 ta, & eius comatre. Deuoluta causa ad Auditorem,
 qui Olyssipone comoratur, vt solet fieri, inhibetur
 per ipsum iudices Ecclesiastici inferiores, qui in hac
 nobilissima ciuitate Eborensi ius reddunt, ne in ea
 causa vltèrius procederent: quòd si Reus, qui appel-
 lauerat

lauerat ad Sedem Apostolicam, & eius legatū intra
 trium mensiū spatium sententiā absolutoriā non
 afferret, extūc non censeretur inhibiti, imò in eadē
 causa contra Reū procederent ad executionē sen-
 tētiæ per eos latae, vt illi obtēperaret. Cū igitur Au-
 ditor de causa cognocēs processum videret, & iam
 iam laturus esset sententiā, dubitauit de fide, & qua-
 litate vnius testis, & antequam per sententiā ne-
 gotiū definiret, cōmisit N. articulū receptionis te-
 stiū, qui Eboræ cōmorabatur, iussitq; vt testes re-
 ciperentur circa qualitatem testis cuiusdam, & pro-
 bationem exceptionū dicti testis (vulgo, das cōtra-
 ditas.) Accepit igitur. N. delegationē, & coepit te-
 stes recipere: Iudices inferiores Ecclesiastici iubent
 Reum in carcerē cōjicere asserētes in ea causa iam
 inhibitionē ab Auditore factam cessare cū elapsi
 fuissent tres menses, quibus elapsis ex præcepto ip-
 siusmet Auditoris cessabat: Reus, qui in carcerem
 cōiectus fuit per supplicationē petijt à delegato N.
 cui receptio testium cōmissa fuit, vt eū è carcere li-
 berare iussisset, allegās iudices ecclesiasticos inferi-
 ores ciuitatis Eborensis inhibitos esse in eadē causa
 ab Auditore, quæ apud ipsūmet & delegatū N. tra-
 ctabatur, insuper allegabat Reus pro eodē crimine,
 vel diuerso non posse iudicari à diuersis iudicibus,
 præsertim quòd, ipso in vinculis manente, non po-
 terat

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

terat absolui articulus receptionis testiū, quippe qui impediretur, cuius articuli causa ipse N. iurisd. habebat. Delegatus N. iubet ostendi tenorem supplicationis à Reo propositæ, iudicibus Eccles. imperatq; vt ei intra tres horas respondeant, qui intra illud spatium nihil amplius responderunt, quàm vt promotor Eccles. responderet, nullum præfigeres terminum. Decernit N. Iudices Eccles. inferiores, debere liberare è carcere reum, vt articulus receptionis testium absolueretur, eosque monet censuris, & pœnis pecuniarijs vt id faciant intra terminum viginti quatuor horarū, qui Iudices Eccles. non obtemperantes præcepto N. ipsum monuerūt, ne iurisd. ordinariā impediret, desisteretq; à molestia, & grauiamine illato iudicibus Eccles. intra trium horarū spatium sub censuris, & alijs pœnis pecuniarijs. N. delegatus ab Auditore ad articulū receptionis testiū iubet excommunicatos non parentes declarare: Iudices inferiores Eccles. iubēt N. declarare: fuit tamen declaratio prima N. ab auditore delegati, vt ex actis, & fide notariorum constabat, posterior iudicū Eccles. N. post declarationē nullum actum publicum egit, iudices Eccles. sacris interfuerunt publicè, & ea sacerdotes fecerunt, ius publicè reddiderūt, publicè cōmunicarūt; quærebat ut quid iuris esset.

2 Respondi secundum ea quæ proponerentur sequē-

tia. Primo præmittere oportet N. (vtpote delegatum ab Auditore legati ad recipiēdos testes) maiorem esse in hac causa iudicibus Ecclesiast. ordinariæ iurisd. nam legatus delatere, & eius Auditor, superior est, & per consequens omnis ille, qui in aliquo negotio eius vices gerit argumento cap. cū inferior de maior & obed. cap. sanè de offic. deleg. optimus tex. in l. 1. §. qui mandatam ff. de offic. eius, quòd autē N. fuisset delegatus habens iurisd. in articulo receptionis testium, probatur quia cōmissio Auditoris cōtinebat hæc verba (Pronuntiei que antes de final despacho se passē precatório pera vossa merce tomar en formação por testemunhas dignas de feeda qualidade do dito foam) & inferius subdit hæc verba (por bem do que foi passada a presente, pella qual requero a V. M. da parte da See Apostolica, & da minha muito peço por merce que cõ hum notairo sem sospeita &c.) Ex quibus verbis manifestè colligitur Auditorem non approbasse personas testium, imò eorum approbationem commisisse N. quo casu articulus receptionis testium cū iurisd. cēsetur commissus vt in terminis concludit Abb. in cap. super quæstionum, in princ. n. 9. ad fir em numeri, de offic. deleg. dum in ea quæstione, an delegatus inferioris possit cōmittere articulum iurisd. asserens non posse, infert ad articulum receptionis

DIVERSORVM IVRIS ARGVMENT.

testiū, vt scilicet tunc possit delegatus inferioris illū
 cōmittere quando ipsemet delegatus approbavit
 personam testiū, quia tunc nulla datur iurisd. sed nu-
 dum ministeriū: secus si non approbavit, quia tunc
 est articulus iurisdic. & cum iurisd. demandatus
 facit cap. præterea, de offic. de leg. l. 2. ff. iurisd. om-
 nium iudicū l. fin. ff. de offic. eius: certum est enim
 non posse cōmodè expediti articulum receptionis
 testiū, & examinationis à iudice, qui tam longè cō-
 moratur ab Olyssipone, vbi Auditor cōmoratur
 sine iurisd. iuxta dictum cap. præterea, de offic. de-
 leg. cum alijs. Pro qua sentētia est tex expressus (quē
 allegare posset Abb. vbi supra) in cap. cū causam
 62. de appel. ibi vel quòd deleg. testes receptos à sub-
 delegatis subdelegatorū suorū approbauerit, cum
 non nisi delegatus à Principe causam alij valeat de-
 legare. Probat igitur manifestè tex. artic. receptio-
 nis testium iurisdictionalē esse: aliàs non cōcluderet
 subdeleg. id non potuisse facere, quia nō nisi deleg.
 à Principe causā alij valeat delegare, adiūct a doct.
 Ab. vbi sup. n. 5. optimus tex. in Clem. 1. & ibi gl.
 verbo, Iudices, de off. deleg. Nec obstant dicta per
 Abbat. in d. cap. super quæstionum, in princ. n. 5.
 vbi ait examinationem testium esse articulum sine
 iurisdictione: procedunt enim quando iudex dele-
 gans approbauerat personas testium, vel expresse
 noluit

noluit iurisdictionem concedere, vel non potuit,
 ita vt articulum merum sine iurisdictione cōmit-
 teret, vt colligitur ex verbis Abb. in d. cap. super
 quæstionum .n. 5. ibi, sed in deputato ad articulum
 merum sine iurisdictione. Ex quibus manifestè col-
 ligitur delegatum ad recipiendos testes, quos Audi-
 tor non approbavit, habuisse iurisdictionem in il-
 lo actu: cū igitur Reus in carcerem coniectus, per
 supplicationem suam petiisset, vt N. delegatus iu-
 beret eum liberare è carcere ad articulum recepti-
 onis testium perficiendum, aliasque causas allegas-
 set, vt supradiximus: ritè pronuntiatū fuit ostendē-
 dam esse supplicationem Rei iudicibus Ecclesiasti-
 cis, qui illum ad carcerem ducere imperarunt, quī
 ostensa Rei supplicatione, responderunt ostenden-
 dam fore supplicationem, & processum promotori
 Ecclesiastico, quasi N. delegatus esset inferior, ip-
 sique iudices superiores inter delegatum, & promo-
 torem: Idque non iure factum esse crediderim.

Nam si iudices Ecclesiastici existimabāt vel N.
 nullam habere ex cōmissione iurisdictionem, vel
 propter aliquam rationem iustam non posse illud
 imperare, id in termino præfixo debuerāt allegare
 coram N. qui (vel iure, vel iniuria) se delegatum
 esse prætendebat ex commissione Auditoris: Nam
 in iure nostro regula est notissima quòd negatibus

DIVERSORVM IVRIS ARGVMENT.

partibus delegatum habere iurisdictionem, ex eo quia rescriptum est nullum, vel quia deficit aliqua rescripti qualitas tribuens iurisdictionem, ipse cui rescriptum, vel commissio tradita fuit debet esse Iudex an competat iurisdictione, cap. super literis, de rescriptis ad fin. notat gl. communiter recepta in cap. 1. verb. Conseruatores, de offic. deleg. in 6. vt tradit Fel. in d. cap. super literis n. 18. idque in simili specie in praxi obseruari tradit Simanch. de catholic. instit. cap. 30. n. 20. notabiliter Dominic & Perusinus d. cap. 1. n. 6. id optimè deducētes ex l. si quis ex aliena .ff. de iudic. Si quis ex aliena iurisdictione (inquit Iure cōsultus) ad prætorē vocetur debet venire vt. & Pōponius, & Vindius respōderūt; Prætoris enim est æstimare an sua sit iurisdictione, vocati autē non contēnere authoritatē prætoris nam & legati, cæteri q; qui reuocādi domū ius habēt in ea sūt causa, vt in ius vocati veniāt, priuilegia sua allegaturi. Hactenus Iureconf. quod quidem maximā habet rationē, si enim negāte parte iurisdictione iudicis ex rescripti defectu, ipsemet iudex non posset procedere, & cognoscere an haberet iurisdictione, ex rescripto vel cōmissione, esset illusoriū rescriptum & cōmissio, semper enim pars exciperet, dicēs, vel est nullū rescript. vel falsū, vel quid simile concludens delegatum non habere iurisdictionem vt scilicet

iurisdictione iudicis eneruaretur, si igitur in hac specie
 iudices Ecclesiastici affererent delegatum N. non ha-
 bere iurisdictionem, id debuerant coram ipso allega-
 re, qui audito Reo incarcerato & iudicibus Ecclesi-
 asticis, sententiam proferret, à qua pars grauata ad
 delegatum, scilicet Auditorem legati appellare po-
 tuisset. Ex quibus sic propositis exoritur dubium an
 procedente delegato N. contra iudices Ecclesiasti-
 cos censuris, & poenis pecuniarijs, valeret processus
 etiam si postea appareret ex commissione nullam iuris-
 dictionem N. fuisse tributam. Nam in hoc casu du-
 plex dubium posset ventilari, primum an iudices Ec-
 clesiastici deberent responderè coram N. vt ipse pro-
 nuntiaret se esse iudicem, vel non, possetque ad id iudices
 ipsos cogere? Alterum est an valiter N. esset iudex &
 ex vi illius commissionis haberet iurisdictionem?
 Quantum ad primum attinet, sciendum est inter
 doctores non plenè constare, an acta gesta per dele-
 gatum sint valida, si postea appareat ipsum nullam
 habuisse iurisdictionem, in quo articulo Ioan. Andr.
 & Anton. quos refert & sequitur Abb. in cap. su-
 per literis n. 11. de rescript. existimant illa acta mi-
 nimè valere, ex eo quia fabricator falsi rescripti non
 potuit dare iurisdictionem, nec summus Pontifex
 id intendit ex rescripto nullo, quia non entis nul-
 læ sunt qualitates l. eius qui in prouincia. 41. ff.

si certum pet. Contrariam tamen sententiam non
 inani fundamento tuetur Bar. in l. præscriptione
 Cod. si contra ius vel utilitat. pub. dicens quod de-
 legatus, de quo hîc, erat in quasi possessione iuris-
 dictionis, ideoque acta ab illo gesta valere debent,
 propter rationem, & utilitatem, de qua in l. Barba-
 rius Philippus .ff. offic. præsid. nam in eo tex. ser-
 uus ut pote incapax non habebat iurisdictionem,
 & tamen acta ab illo sustinentur ne lites sopitæ ex-
 citentur, contra cap. finem litibus, de dolo & con-
 tum. l. properandum Cod. de iudic. Inter has duas
 dissentientes opiniones quantum attinet ad casum
 propositum, nempe in delegato ad vnam causam,
 vel ad duas (si enim daremus delegatum ad Vni-
 versitatem causarum ex rescripto falso idem, quod
 in ordinario dicerem ex maxima utilitate, de qua
 in d. l. Barbarius Philippus) ego hanc concordiam
 assignarem, ut acta valerent à iudice delegato, licet
 postea appareret (si non constat) notoriè carere iuris-
 dictione iuxta notat. per Bart. quem probat Ias.
 in l. præscriptione n. 24 Cod. contra ius vel utili-
 tatem publicam, nullam habuisse iurisdictionem,
 illa scilicet, quæ gesta fuerunt per delegatum usq;
 ad illud tempus, in quo pronuntiavit se esse iudicem,
 vel non esse. In quo casu approbarem opinionem
 Bart. in d. l. præscriptione, gesta verò in negotio
 princi-

principali maxime valerent, quo casu reciperem
 opinionem Ioan. Andr. Anton. & Abb. ubi supra.
 Ratio est quia licet rescriptum sit falsum, vel nullum,
 tamen iudex debet de eafalsitate, aut nullitate cog-
 noscere, & pronuntiare d. cap. super literis d. l. si
 quis ex aliena, si ergo iudex est, potest procedere im-
 perado, & mulctado l. fin. ff. de offic. eius, ad hoc
 scilicet ut sibi de causa liqueat, id est an sit iudex,
 id que pronuntiet iuxta l. de qua re. ff. de iudic. ad-
 iuncta d. l. fin. valent ergo gesta per illum, cum li-
 cet rescriptum sit falsum, aut nullum, quo ad illud
 verè sit iudex iuxta d. cap. super literis d. l. si quis
 ex aliena, in quo eius iurisdictionio non dependet ex
 falsitate, aut nullitate rescripti: secus dicendum est de
 actis gestis in principali negotio, quia an illa sint
 valida ex futuro euentu pendeat, an scilicet pronun-
 tiatum sit rescriptum esse nullum & falsum, an va-
 lidum & verum. Nec obstat fundamentum Abb.
 in d. cap. super literis n. 11. quod scilicet fabricator
 falsi rescripti non potuisset dare iurisdictionem: Res-
 pondemus enim iurisdictionem hanc, quam habet
 delegatus ad cognoscendum, an rescriptum sit fal-
 sum, an nullum non prouenire ex ipso met rescrip-
 to, sed ex lege iubente, ut iudex in ea specie cognos-
 cat an sua sit iurisdictionio, ne illusorium maneat re-
 scriptum, si parte opponente de nullitate, vel falsitate,

ligatae maneret manus iudicis ad procedendum, notat Abb. in c. fin. n. 14. de rescr. Clem. 1. eodē tit. de rescriptis: intēdit Pont. in d. ca. super literis, ibi, à de legato non est aliquatenus procedendum, nisi forsan ea tenus, vt partibus ad suā præsentiā conuocatis de precum qualitate cognoscat d. l. si quis ex aliena, idque in effectu intendit Innoc. in cap. 2. de dilat. vers. sed si postquam, vbi in vers. sed obijcies, sentit id non solum procedere in ordinario, sed etiam in delegato vbi Ab. n. 16. Deci. in l. si per errorē .n. 6. ff. de Iurisd. omniū iudicum, cōsentit Abb. in d. c. super literis ad fin. Quare necessariò fateri oportet, quòd sentētia lata excōmunic. & pecuniaria in iudices Ecclesiasticos inferiores lata tanquā in cōtumaces, & non respondētes coram N. qui se delegatū esse dicebat ex cōmissione Auditoris ostensa, valuisse, licet postea Auditor decerneret N. non habuisse iurisd. Veniamus tamen ad prim. dub. quòd erat,

8 an N. delegatus ex vi cōmissionis, & rescripti Auditoris haberet iurisd. aduersus impediētes receptionē testiū delegatā, & ad cōpellēdos testes aliaq; omnia, quæ ad similes actus necessaria sunt. Et postquam ostendimus ex rescripto, & cōmissione Auditoris apparere illū actū receptionis testiū fuisse cōmissū cum iurisd. restat nunc ostendere iudices Ecclesiasticos inferiores per capturā Rei impediuisse

receptionē testium eamq; reddidisse difficiliore ob-
 quam causam N. aduersus eos procedere poterat.
 Nam prædictis iudicibus ostensa fuit supplicatio
 Rei quinta die Decēbris, & nona die eiusdē mensis
 Reus debebat præsentare Olysiptone coram Audi-
 tore testimonia data circa fidē testis cuiusdā, super
 quo receptio testiū fuit demandata, intra quem ter-
 minū iurisd. N. expirabat, nec vltra poterat testes
 recipere, ideóq; summarie, & celeriter processerat,
 ne frustra periret iudicialis instantia cap. consuluit
 de offi. deleg. præsertim quòd non esset facile, imò
 impossibile videbatur in tam breui tēpore N. dele-
 gatū, absq; ministris, & sine apparitoribus testes re-
 cipere, ideóq; poterat cogere iudices Eccles. inferi-
 ores vt Reum è carcere liberarent, vt facilius nego-
 tium cōmissū perficeretur, licèt enim cōtrouersum
 sit an delegatus possit facere ea omnia quæ ad faci-
 liore causæ expeditionē pertinent; tñ id sine dubio
 in hac specie potuisse facere N. nemo ambiget qui
 terminū iurisd. delegatæ, tēporis breuitatē, & ne-
 gotij qualitatem perpenderit, ita enim fiet, vt non
 solum arbitretur difficile fuisse testes recipi, sed id
 impossibile (moraliter loquendo) pro comperto ha-
 beant: sed oportebit in hac re paululum immorari
 vt ostendamus sine dubio N. id potuisse facere, siue
 receptio testiū non potuisset fieri in illis temporis
 angu-

9 angustijs, siue ad eã facilius peragendã id esset neces-
 sarium. Porrò in illa quæstione, an delegatus possit
 facere omnia, quæ ad faciliorem causæ expeditio-
 nem conducunt, an vero solum ea sine quibus cau-
 sa expediri non potest, aliqua est apud nostrates cõ-
 trouersia nam gl. in cap. solet, Verb. per superiorẽ,
 de sententia excommunic. in. 6. cum aliis existi-
 mauit delegatum solum posse facere ea sine quibus
 negotiũ expediri non poterat, idem sensit Syluester
 verbo delegatus n. 6. moti ex cap. præterea, vbi no-
 tant aliqui, de offic. deleg. cap. prim, cap. pruden-
 tiam, illo tit. Secundo facit quòd potestas delegata
 est stricti iuris & idcò non debet ampliari, sed re-
 stringi cap. licet in corrigedis. 12. de offic. ord. cap.
 P. & G. ad fin. de offic. deleg. multi tamen quos
 citat & sequitur Dec. in dicto cap. præterea .n. 7.
 vers. 2. conclusio, putant delegatum posse omnia
 facere, quæ ad meliorem, & faciliorem expeditionẽ
 causæ conducunt. Mouent hos patres multa in no-
 stro iure exempla, quæ delegati possunt facere, sine
 quibus actus expediri poterat, facilius tamen cum
 illis expediri solet. Poterat enim delegatus exerce-
 re iurisdictionẽ, & causam sibi delegatam definire,
 coertionem autem non habere, sed si ea opus esset
 ad ordinarium recurrere, & tamen, commissa cau-
 sa, confetur delegata coertio, l. 2. ff. de iurisd. omn.

iud. l. fin. ff. de officio eius. Poterat sane delegatus
 suam causam finire, sententia lata, & postquam per
 illam functus esset officio suo amplius de ea se non
 intromittere, & tamen quia id non erat facile ad
 causam plenè peragendam, si non posset exequi suã
 sententiam, habet annũ ad exequendum cap. quæ-
 renti. 26. de offic. de leg. poterat delegatus proce-
 dere in causa sibi delegata cognoscendo de graua-
 mine solum illato, quod ei fuit cõmissum, sed quia
 non erat facile, nec commodum ad causam, si cõ-
 stãdo de nullitate, de ea non posset cognoscere, cùm
 illusoria mansisset eius sententia lata super graua-
 mine, cap. causam quæ, de iudic. notat gl. commu-
 niter recepta in cap. 1. verb. absentia, de electione in
 6. quam bene examinavit Imol. in l. inter quos. §.
 alieno. n. 9. ff. de damn. infect. censetur ei conces-
 sa potestas vt de nullitate cognoscat, licet illi ex-
 pressè non committeretur. l. quædam mulier ff. fa-
 mil. herciscundæ, notat Lusitanus Franciscus Cal-
 das Regius senator in Curia Portucalensi meritissi-
 mus in l. si curatorem, verb. implorandum .n. 22.
 Cod. in integr. restitutione; poterat delegatus pro-
 cedere in causa, quod si testis apud ipsum deliquis-
 set, id ad ordinarium remitteret & tamen delegatus
 potest testem delinquentem castigare l. nullũ Cod.
 de testib. Abb. in d. cap. præterea .n. 4. vbi Dec.

eleganter. n. 5. vers. concludendo verò: poterat delegatus procedere in causa absq; eo quòd absolueret ad cautelam gl. in d. cap. solet, & tamen quia absolvere ad cautelam pertinet ad faciliorem causæ expeditionem delegatus absolutionem ad cautelam impartitur, vt melius aduertit Abb. in cap. ad præsentiam. n. 3. de appellat. & in praxi obseruari tradit Reuerendissimus præsul Couar. in cap. Alma mater i. p. §. 12. n. 6. de sententia excom. in 6. Illud notabiliter addens posse delegatū (etiam si ad id non habeat licentiam à delegante qui campo- tuit dare) absolvere testes excommunicatos ad effectum testificandi, maximè vbi res non ita benè per alios testes probari posset, ex regula dicti cap. præterea, d. l. 2. & secūdum ea, quæ paulò ante diximus. Propter hæc exempla magis recepta sententia est (quam approbat Dec. in d. cap. præterea .n. 7. vers. 2. conclusio) posse delegatum omnia illa facere quæ ad faciliorem causæ expeditionem pertinet. Inter has duas dissentientes opiniones mediū quoddam amplecterer ita vt nec auarè solūm delegato dare ea tantūm, sine quibus præcisè actus expediri non potest, nec prodigè omnia quæ ad faciliorem causæ expeditionem pertinere possunt, sed ea tribuerem sine quibus actus cōmodè expediri non potest: non enim censetur aliquid fieri si cō-

modè

modè non fit argumento l. Medicus. 26. ibi, Vt ac-
 quiescere eos meridiano tempore, & valetudinis &
 honestatis suæ rationem habere sineret. ff. de operis
 liber. l. in ea, in principio. ff. postul. ibi; Nunc titulū
 prætor proposuit habendæ rationis causa, suæque
 dignitatis tuendæ, & decoris sui causa, &c. ita vt nec
 delegatus solūm possit illa sine quibus actus omni-
 no non potest celebrari; & ita intelligo doctrinam
 Dec. & aliorum, nec possit omnia quæ ad faciliore
 causæ expeditionem conducere possunt: ita intelli-
 go gl. in d. cap. solet, verb. per superiorem & se-
 quaces. Planè ex præcedentibus, & iam dictis appa-
 ret non potuisse .N. delegatum recipere testes, &
 testimonia repræsentari Olysippone coram Audi-
 tore in spatio quatuor dierū cum non haberet mi-
 nistros neq; apparitores ad negotij expeditionem
 & quotidie esset occupatus vesperi in officio sanctæ
 Inquisitionis, & aliquando matutino tempore in
 congregationibus capitularibus! (vulgo Cabido)
 ideoque ritè potuit iubere iudices Ecclesiasticos in-
 feriores, vt Reum è carcere liberarent, cum non pos-
 sent recipi testes in termino dato ab Auditore vel
 saltem cōmodè fieri non posset, post què terminū
 eius iurisd. expirabat, cap. de causis, 4. in princ. c.
 consuluit, de offic. deleg. præsertim quòd Reus per-
 sonaliter, & non per procurat. oportebat interesse

vt videret iurare testes, erat enim causa criminalis
 grauissima, pro qua ipsemet Reus erat incarceratus
 & ita non poterat respondere per procuratorem,

¹⁰ Iulius Clarus in pract. crimin. quæst. 32. n. 16. Re-
 stat nunc videre an Iudices inferiores Ecclesiastici
 rectè contra N. delegatum ab Auditore ad recipi-
 endos testes procederent, eum monendo, & excom-
 municando, & insuper alias pœnas infligendo, &
 non posse, certissimum est, primò quia delegatus
 (siue ex commissione haberet iurisdictionem, siue
 non haberet) maior erat Ordinario in quantũ co-
 gnoscebat, an haberet iurisdictionem cap. sane ij.
 cap. significasti, de offic. delegati, adiuncto cap. su-
 per literis, ad fin. de rescrip. & his, quæ supradixi-
 mus, & ita aduersus eum nulliter procedebat, cap.
 cùm inferior. de maior. & obed. l. ille, à quo. §. tē-
 pestiuum ff. ad senat. consult. Trebellean. quòd si
 iniustè procedebat non poterant resistere, sed apud
 eum instare, vt in negotio supersederet donec ad
 superiorem rescriberetur, cap. significasti, cap. si
 quando, de offic. deleg. Secundo quia N. dele-
 gatus, erat consultor sanctæ Inquisitionis, & in eius
 ministerio actualiter inseruiebat, vnde nec excom-
 municatione, nec vllis pœnis poterat mulctari ab
 alijs iudicibus Ecclesiasticis ordinariæ iurisdic-
 tionis, sed solum ab Inquisitore generali, siue Consilio

genera-

generalis Inquisitionis, aut ab inquisitoribus. Ratio est quia nullus Iudex siue delegatus, siue ordinarius potest aliquas sententias proferre contra officiales Summi Põtificis, extrauag. cum Mathæus de hæretic. Inquisitores autem, & alij ministri sanctæ Inquisitionis sunt officiales Summi Pontificis, & Sedis Apostolicæ, tractant enim de causis fidei quæ magis pertinent ad Summum Pontificem, quàm aliæ omnes, à quibus scilicet dependet status Pontificalis, nec ad partium priuatarum utilitatem principaliter sunt iudices dati, sed ad extirpandas hæreses, & ita Inquisitores esse officiales Summi Pontificis, & tanquam tales non posse iudicari ab alijs iudicibus ordinarijs, vel delegatis Ecclesiasticis, colligitur ex notatis per Lappum de Castilioneo, in consilio celeberrimo, quod extat post consilia Odradi, cui subscripserunt quamplures doctores magni nominis, & in specie id ipsum tenet Roias de priuileg. Inquisitor. 417. Franciscus Penh. in director. lib. 3. quæst. 30. Comentar. 79. nec possunt Inquisitores, Cõsultores, & alij ministri vlla iudicis excommunicatione ligari ex priuilegio Urbani quarti quod refert Penha vbi proximè quæstione .21. Comentar. 70. idque in Inquisitoribus dubium non est, immò & in alijs ministris perpetuis coadiuuantibus Inquisitores, dicendum est, non solum propter

DIVERSORVM IVRIS ARGVMENT.

rationes quas adducit Penha vbi proximè, sed etiã ex eo, quia priuilegia concessa alicui personæ, vel officiali censetur cõcessa (nisi aliud repugnet) eius ministris perpetuis, c. per exemptionẽ 9. (ibi, Perpetuõq; oblati) de priuileg. in 6. & ita per illum tex. id tenet Ias. in .l. serinarios .n.2. Cod. de testamẽto militis, cùm igitur cõsultores in hac Eborensi ciuitate sint perpetui, merito iisdẽ priuilegijs fruuntur, Penh. vbi supra, idq; non inarguta ratione cõprobatur, cùm enim ea priuilegia concedantur Inquisitoribus ad negotium Fidei commodius exequendũ ne scilicet metu aliquorum iudicum à negotio sanctæ Inquisitionis auertantur, vel ob malitiam ipsorum iudicum retardetur eorum processus. & ipsi Inquisitores non possint procedere absque suis ministris, merito eadem priuilegia illis concessa ministros perpetuos comprehendunt, iuuante reg. tex. in cap. licet .ii. vers. cum conceditur, de priuileg. in 6. vt post Bald. & alios, quos citat, bene aduertit Dec. in dict. l. serinarios num. 11. Intendit Ioannes de Platea in l. 3. n.2. Cod. de fund. patrimon. lib. 11. vbi inquit priuilegia concessa Ecclesijs, vel clericis respectu rerum comprehendere vasallos, de qua re latius agemus in tract. de hæretic. 1. parte cap. 4. nunc differendum est an iudices

XI inferiores Ecclesiastici possent Reum in carcerem

con-

conjicere, & videbatur, eos id posse facere quia in
 hibitio Auditoris eam habebat conditionem si in-
 tra tres menses sententiam absolutoriam obtineret
 aliâs si intra illum terminum eam sententiam
 Reus non ostenderet, videbatur Auditoris inhibi-
 tionem cessare: sed verius est in hac specie, de qua
 agimus id non obtinere, nam cautè quidem Audi-
 tores in suis inhibitionibus illum terminum solent
 præfigere, ne appellantes ad inueterata crimina
 redeant, dum interim, pendente appellatione, iu-
 dices à quibus, nihil aduersus Reum in illa causa
 possint statuere iuxta cap. primum & per totum,
 vt lite pendente, totus titulus, Nil nouari appella-
 tione pendente: fitque sæpe sæpius vt ipsi appel-
 lantes ob eam causam data opera negligant ap-
 pellationem prosequi & in infinitum causam pro-
 trahant, vt interim impudicè in sceleribus securi
 permaneant: Id tamen sanè intelligendum est
 quando constat appellantem non prosequi cau-
 sam appellationis, vel eam, data opera, dilatare, at
 in hac causa cõstabat Reum super eadem causa ab
 Olysippone Eboram se cõtulisse, vnde pendēte cau-
 sa, & Reo eam prosequente, impossibile erat afferre
 sententiã absolutoriam, ideóq; inhibitio non cessa-
 bat: adeò vt soleant aliqui docti Iud. Eccles. (licet
 cõstet appellâtes suã non prosequi appellationem)

DIVERSORVM IVRIS ARGVMENT.

terminum præfigere vel ad ostendendam sententiã absolutoriam, vel ad docendum an in causa procedatur (quod iuris regulis maximè consonat) nec statim elapso termino inhibitoriè cõtra illos procedunt ob reuerentiã Sedis Apostolicæ, sæpe enim existimant Auditores causam finiri posse intra certum spatiũ, quod tamen propter aliquam causam fieri non potuit, vt in hac apparuit, in qua ferè in illo termino finiri debuerat, ni Auditor dubitans de fide vnius testis articulum receptionis testiũ cõmitteret. Adde intra illum terminum trium mensium præfixum ab Auditore non esse computãdas ferias, quæ in hoc medio tempore interuenerunt, in quibus causa quieuit, & ita Reo nihil est imputandum argumento tex. in cap. quia diuersitatem, de concessione præb. l. 1. §. dies autem istos, quibus appellandum est ad aliquid vtilis esse, oratio Diui Marci voluit .ff. quando appellandũ sit, præsertim quòd vbi constat reum in causa procedere, superioremque de ea cognoscere datur inhibitiõ iuris notissima; illa est, non posse iudicem inferiorem de causa cognoscere, de qua apud iudicem superiorem tractatur cap. vt nostrum, de appellation. capit. licèt, de offic. leg. Nec excusabit iudices inferiores Ecclesiasticos si dixerint pro eodem crimine, vel diuersis Reum in carcerem coniectum esse:

nam

nam si est idem crimen, vel dependens, non potest ob eam causam à Iudicibus Ecclesiasticis inferioribus in carcerem conjici: tum quia iam illa causa in superiori iudicio pendet, iuxta d. cap. vt nostrū, d. cap. licèt, tum quia de eodem crimine non potest tractari apud diuersos iudices cap. fin. de rescriptis (ibi super vno negotio &c.) l. vnica. §. fin. Cod. de assertione tollenda; item nec si crimen fuerit diuersum poterit de eo tractari apud diuersos iudices quando sub vno iudice possunt tractari cōmodiūs d. cap. fin. (ibi vel etiam malitiosē super pluribus personalibus actionibus, quæ sub vno iudice possēt tractari cōmodiūs per varias literas coram diuersis iudicibus trahunt &c.) d. cap. dispendia (ibi vt si quis contra alium plures personales mouere voluerit quæstiones, non ad diuersos iudices, sed ad eosdem super omnibus huiusmodi quæstionibus literas studeat impetrare) gl. in .d. cap. fin. verbo, Ad diuersa loca, immò si ex petitione partis, vel aliunde Iudici superiori constiterit, contra Reum in diuerso iudicio crimen intentari, cognoscens de crimine apud ipsum commodiūs posse tractari, vetabit iudicem inferiorē (maximè parte postulante) procedere, vel si ad id habeat iurisdictionem, ad se acta omnia refert (vulgò auocarão os autos) ad quæ reducenda sunt, quæ tradūt doctores in d. cap. fin.

vbi eleganter Abb. n. 13. & in d. cap. dispendia, de rescript. in 6. Bar. in l. 2. ff. custod. reor & in l. cōtra pupillum .§. qui ad maius, vbi Alex. de Imol. ff. de re iud. iuuat .l. per minorem 54. ff. iudicijs. Quæ omnia non solum in delegatis procedunt, sed etiam in ordinarijs .l. prima (ibi sed non potest, quia apud alterum nomina ediderit, apud alterum manumittere, separatæ enim sunt manumissiones) ff. de offic. Consul. per quem text. id tenet Ioan Monach. in d. cap. dispendia, prout refert Dominic. ibi .n. 11. intendit Abb. vbi proximè cū igitur crimen de quo Reus accusabatur, & pro quo in carcerem coniectus fuit, vel erat idem, vel si diuersum fuit, leuius erat, quàm illud de quo apud Auditorem tractabatur, nec posset commodè respondere coram diuersis iudicibus tam longè commorantibus præsertim quòd ipsi iudices Ecclesiastici inferiores, pendente appellatione, suspecti erant, cap. ad hæc .6. cap. proposuit 24. de appellat. insignis Nauar. in cap. cum contingat 10. causa nullit. vers. at replicari potest, de rescriptis Robert. Marant. de ordin. iudic. 6. p. vers. & quàmquam appellatio .n. 61. parte postulante, & N. de legato iubente deberent iudices Reum è carcere liberare, quod si noluerint, poterat delegatus ad recipiendos testes, contra eos procedere ne sibi ar-

ticulum receptionis testium demandatum impe-
 dirent. Nec supradictis obstabunt d. cap. proposuit
 d. c. ad hæc .6. & ibi Abb. n. 2. asserens ex illis iu-
 ribus probari posse aliquem compelli ad respon-
 dendum eodem tempore coram diuersis iudicibus
 in diuersis causis: nam respondemus id tempore il-
 lorum iurium potuisse fieri si pars non opposuisset
 exceptionē, vel quia id tūc temporis non erat pro-
 hibitum, vel postea vetitū fuit per Gregor. 9. in d.
 cap. fin. de rescriptis, & vberius per Innoc. 4. in d.
 cap. dispendia, de rescrip. in 6. vel quòd de illis cri-
 minibus, aut causis cōmodè apud diuersos iudices
 posset tractari, quo casu id potest fieri Abb. in d. c.
 fin. n. 13. secundum quem debes intelligere verba
 in d. cap. ad hæc. Nec dicas hunc intellectū esse di-
 uinatoriū, nam apud nostros doctores doctrina est
 notabilis (quam non obliuiscaris ad bonam iuriū
 intelligentiā) quòd quādo textus non decidit prin-
 cipaliter vnā rem, semper præmittēdi sunt termini
 habiles in illa re, de qua text. principaliter non lo-
 quitur, argumēto notabilis text. in l. qui testamēto
 .20. (ibi, Hi enim testes possūt adhiberi, si aliud eos
 nihil impediāt) ff. de test. In hac causa aliquot
¹² dubia mouebāt, nūc iud. Eccl. nūc curiosi aliqui,
 quæ referā & cōfutabo, non vt existimem id esse
 necessariū: cui libet enim (etsi non docto) responsio

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

nota erit sed vt huic materiae plenissimè satisfacia-
 mus primum dicebant. N. delegatum esse excom-
 municatum ex Bulla Coenae domini, in qua repe-
 ritur excommunicatio aduersus impediētes iu-
 risdictionem Ecclesiasticam; sed id inciuile est, qui
 nim iurisdictione Ecclesiastica Sedis Apostoli-
 cae procedit non impedit iurisdictionē Ecclesiasti-
 cā argumento l. coelicolarum Cod. de Iudæis. Imò
 excōmunicatio illa videtur astringere dictos Iu-
 dices Ecclesiasticos, & eos qui illis fauorem dede-
 runt dum ligat omnes qui impediunt mandata Se-
 dis Apostolicæ, vel Nuntiorum eius, vt est expref-
 sū in nona clausula Bullæ Coenæ, & notauit Nau.
 in Man. latino cap. 27. 3. tom. fol. 329. Idq; multo
 magis oportebat fieri, nam iurisdicōtio ordinaria
 plures ministros habet, & potentes iudices, qui eam
 possint defendere, non sic iurisdicōtio delegata, quæ
 inermis est & parum valida, ideóque necesse fuit
 vt Summus Pontifex eam quoad fieri possit, illa
 excommunicatione tueretur. Secundum dubium
 erat, Auditorem non potuisse delegare cum sit de-
 13 legatus ab inferiore, iuxt. cap. cum causam 62. de
 appellation. l. fin. ff. de offic. eius, Cui dubio respō-
 demus distinguēdo. Nam si Auditorē legati æqui-
 14 paremus Auditoribus Romanæ Curia, ordinariā
 habet iurisdictionem in procedendo & ita in no-

stro casu poterat subdelegare, cum ille actus subdelegandi fuisset gestus ante definitiuam sententiã & si de processu, cap. si à subdelegato .14. de offic. deleg. in 6. notat Domin. in cap. dispendia .n.7. de rescriptis in 6. gl. 1. in Clem. Auditor, de rescriptis intendit Abb. in cap. ad præsentiam .n. 3. de appel. Gomef. in cap. 1. n. 79. de rescript. in 6. Vantius de nullitatibus tit. ex defectu iurisdictionis delegatæ .n. 7. si vero Auditor est delegatus absque dubio poterit articulum causæ cum iurisdictione delegare, vt erat ille de quo. N. cognoscebat, post Archidiaconum notat Dominic. & Perus. in cap. 2. de offic. deleg. lib. 6. vbi illud addunt, delegatum delegati ad Vniuersitatem causarum vnam & plures causas posse delegare, quia æquiparatur legato pro consulis cap. 2. de offic. legati lib. 6. qui id potest facere gl. in l. legatus ad med. ff. de offic. pro consul. & legat. Domin. & Perusin. in d. cap. 2. Alciat. in rub. de offic. ord. n. 21. cum igitur Auditor legati habeat Vniuersitatẽ causarum, merito vnã, & plures causas poterit delegare. Addo probabilius mihi videri Auditorem habere iurisdictionem ordinariam legati, de qua ind. cap. 2. de offic. legat. aduertit Alciat. vbi supr. & nequaquam esse delegatum, quemadmodum dicimus secundum veriorẽ & cõmuniorẽ sententiam, Vicarium non
ordi-

esse delegatum Episcopi, sed habere iurisdictionē ordinariam Episcopi, vt notāt nostri Canonistæ, in rubrica de offic. ord. & de offic. deleg. Legistæ in rub. ff. de offic. eius, vltra alios gl. 1. in cap. Romana de appell. in 6. Andr. Alciat. in rubricam de offic. ordin. n. 23. Couar. lib. 3. resol. cap. 20. n. 4.

- 17 Tertium dubium est, delegatum inferioris, id est Auditoris delegati non posse punire resistentes, qui non subsunt potestati primi delegantis, hoc est Auditoris, vt notat Abb. in cap. significasti. n. 5. de offic. deleg. ad id respondeo Serenissimū principem Albertū huius regni Lusitaniæ legatum de Latere habere iurisd. Ecclesiasticam super omnes cū totius prouinciæ legatus sit, cap. 1. de offic. legat. cap. 2. eodem tit. lib. 6. & per consequens Auditorē qui
- 18 eius iurisd. exercet, & licet Abb. vbi proximè existimet delegatū non posse punire sibi resistentes nisi sint subiecti primo deleganti, tamē id non videtur verū: quilibet enim delegatus potest punire sibi resistentes, cuiuscumque iurisdictionis illi sint, eam enim iurisdictionem habent à lege, non à primo delegate, cū causa delegata alicui, censeantur illi omnia concessa sine quibus eius iurisdictionis explicari non potest, & ita coertio in resistentes, & impediētes iurisd. iuxta regul. cap. præterea, de offic. deleg. l. 2. ff. iurisd. omn. iud. l. fin. ff. de offic. eius

dum probant cōmissa causa cēseri omnia cōmissa sine quibus illa explicari non potest, & mandata iurisd. coercionem cēseri demandatā, vt tradit Lusitanus Gaspar Vaz, qui in Patauina Academia floruit tēpore Regis Eman. in l. imperiū, mihi fol. 18. vers. vlt. pro cōplemento materiæ .ff. iurisd. omn. iud. Planè nō potest vllō modo, vel saltē cōmodè explicari causa, nec iurisd. deleg. si non posset punire quoscunq; resistētes, illusoria enim esset eius iurisd. l. fin. ff. de off. eius, à lege cēsetur ad id data potestas vt supradiximus & ita cōtra Abb. melius aduertit Dec. in d. c. significasti, n. 3. vers. sed aduertēdū est.

19 Ex quibus omnibus infertur perperam fecisse excommunicatos ab N. delegato, qui post declarationem publicè sacra fecerunt, ius publicè partibus reddiderunt, & publicè cōmunicarūt, cūm ritè aduersus eos processerit, & appellationes friuolæ fuissent à delegato. N. iudicata, licet enim magis præsumatur pro appellatione, quàm præsentia ad hoc vt si quis fuerit excommunicatus, pendente appellatione, de qua bona fide confidit, possit se gerere pro non excommunicato cap. dilectis, de appellat. Innocent. in cap. bonæ memoriæ, de appellat. Nauar. in d. cap. cūm contingat, remed. 3. vers. secūda decisio. id tamen duobus modis, meo iudicio, limitandum est; primo vt non procedat
quando

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

quando notoria est iustitia sententiæ, à qua fuit appellatum, vel id est dubium, Cardin. in clem. 1. n. 13. de sententia excom. Ab. in cap. pastoralis .n. 12. de appellat. intédit Nauar. vbi proximè ad fin.

Secundò vt non procedat quando iudex, à quo, pronūtiauit appellationem esse friuolam, quia tūc cūm magis præsumatur pro Iudice, cap. in præsentia, de renūtiatione pars, iam non potest confidere securè de appellatione & ita abstinere debet, cūm igitur N. delegatus pronuntiauerit appellationem esse friuolam, tenebantur iudices Ecclesiastici inferiores abstinere. Insuper in alia re Iudices prædicti errasse videntur dum scilicet statim post declarationem publicè communicarunt, licèt enim excōmunicatio fuisset nulla (cum tamen nullitas non fuisset notoria) oportebat illos publicè denuntiare eius nullitatem, vt post Paludan. & alios tenet insignis Nau. in d. cap. cum contingat, remed. 3. vers. quintò facit, cūm igitur id non fecerint grauius errarunt, & scandalum pusillis præbuerūt, quod maximè vitandum est cap. nihil, de præscrip. cap. .1. de noui operis enuntiatione, præsertim hoc tēpore, quo circū septi hæresum mōstris in magno periculo õnes catholici versamur. Non abs re alicui videbitur (siquidem huc vsque de sacerdote Reo incarcerato egimus) breuiter admonere in fine

huius capituli, non esse iuri, aut rationi consonum
 id, quod aliqui Iudices Ecclesiastici faciunt dum
 sacerdotes, aliosue clericos pro leuissimis culpis in
 carcerem conjiciunt. Nam concilium Tridentinum,
 de reformatione sessione 25. cap. 14. constituit cle-
 ricum conuictum de crimine incontinentiæ, primo
 tertiam partem reddituum beneficij amittere; se-
 cundo à beneficio esse suspendendum; Tertio tan-
 dem eo priuandum esse: at in fine subdit (clericos
 vero qui non habent beneficia carceris poena, &
 alijs poenis puniendos, quæ in iure canonico sunt
 præscriptæ) plane significans clericos habentes be-
 neficia pro crimine incontinentiæ non esse in car-
 cerem conjiciendos ante sententiam, vt patet per
 argumentum à cōtrario sensu, quod in nostro iure
 validum est l. 1. ff. de offic. eius: id etiam declarado
 dictum concilium Tridentinum, disponit cōstitu-
 tio huius Eboræsis Archiepiscopatus tit. 16. à prin-
 cipio quod rationi maximè conuenit, licet enim
 quãdo de similibus criminibus clerici accusantur
 notorium sit eos aliquam infamiam incurrere pu-
 blicè cùm in iudicio accusatio instituat, argu-
 mento cap. fin. & ibi not. de cohabitatione cle-
 ricor. & mulier. tamen multò magis ea crimina
 publica fiunt si clerici in carcerem conjiciantur cū
 magno populi scandalo & summo clericalis dig-
 nitatis

nitatis dedecore subtrahuntur Ecclesijs diuina officia, ipsis miseris clericis alimonia, quam ex beneficij redditibus, & sacris celebratis sæpe sæpius sibi comparant; quinimo & iuri communi consonant ea, quæ concil. Trident. & constitutio Archiepiscopatus disponunt: tradit Bernardus diaz. 3. in pract. cap. 6. n. 7. & ibi Salzedo: etenim cum carcer iure Canonico, & ciuili regulariter non sit inuētus ad pœnam, sed ad custodiam, l. aut damnum .8. in ordine .§. solet .l. mandatis .35. ff. de pœnis, adiūcto cap. 1. de nou. oper. nuntiatione, per iniquum est clericum in carcerem conjicere pro crimine, quo probatur nullam pœnam corporalem, sed solum fructuū beneficij sustinere debere, ideóq; Summus Pontifex in cap. clericos, de sententia excom. in .6. constituit, clericos non esse in carcerem conjiciendos nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis eos suaserit detinendos, intendit concil. Trident. de reformat. sess. 25. cap. 6. ibi, In criminibus tamen ex incontinentia prouenientibus, de qua in decreto de cōcubinarijs, & in atrocioribus delictis depositionē aut degradationem requirentibus ubi de fuga timetur, ne iudicium eludatur, & ideò opus sit personali detētione possit initio solus Episcopus &c. nec obstat cap. tuæ .6. de pœnis, cap. quanuis .3. eodem tit. lib. 6. Trident. ubi supra cap. 14. ibi

carceris

carceris poena in quibus iuribus carcer in poenam imponitur: Respondemus enim id aliquando fieri post sententiam latam, in qua Reus condénatur, in crimine grauíssimo, quod grauem poenam merebatur; intendit Segura in director, Iudicium Eccles. 2. parte cap. 13. n. 4. nam cum Ecclesia plena mansuetudine (quam praelati, & eius ministri imitari debent), non imponat poenam mortis, cap. prou. 51. distinctione cap. sententiá sanguinis, de clerici vel Monach. Innoc. recept. in c. qualiter, & quando in. 2. de accusat. nec ad metallum, vel triremes soleat frequenter condénare; ne crimina penitus maneant impunita poenam carceris in aliquibus criminibus grauíssimis induxit, vel ubi alia poena commodè non potest imponi, de qua non agimus, solùm enim de captura Rei diferimus antequam de delicto plenè constet, in qua specie regula est certissima, non debere aliquem in carcerem conjici pro delicto pro quo non venit imponenda poena corporalis si fidei iussores dederit, vel facultates idoneas in loco possederit, iuxt. l. 1. ff. cust. reor. vbi notat Bar. & doctores communiter, & in praxi obseruari colliges ex Bos. in pract. criminal. tit. de carcerato fidei iussoribus committendo, Iulio Claro in pract. crimin. q. 46. n. 7. intendit Abb. in cap. legebatur n. 1. de maior. & obed. vbi ait, quod iniuria fit ei
cuius

DIVERSORVM IVRIS ARGVM.

cuius verbo credi debet, si ab eo exigitur scriptura
sicut in simili dicitur quòd iniuria fit ei qui duci-
tur ad carceres, si non admittitur præstans idoneos
fidei iussores, & ibi citat multos Fel. n. 2. Segura in
director. Iudicum Ecclesiastic. d. 2. p. c. 13. n. 11. &
13. Amplia, vel si facultates in loco habeat iuxta d.
l. ff. custod. reor. intendit Dominic. in d. cap. si cle-
ricos .n. 6. & 9. Quæ omnia adeò vera sunt, vt etiã
si clericus non habeat beneficium, pro crimine in-
continentiæ, quod pœnam corporalem non mere-
atur, non possit detrudi in carcerem ante senten-
tiam, si præstet idoneos fidei iussores, vel in loco
habeat facultates iuxt. supradicta Tridentinũ enim
vbi supra in cap. 14. tantũ agit de carcere impo-
nendo post sententiam.

SUMMARIVM EX CAP. SEQ.

Non est recedendum facile à litera vulgari text.
Typographi reprehendendi sunt grauissimè si ex sententiã
vnius, vel alterius, literam vulgarem mutant, & quid agere
debeant.

Litera vulgaris huius text. recipienda est, non vero illa, quã
aliqui nouè affectunt.

Quid significet, vua, in hoc text. declaratur.

Si vua abscisa sit, & seruis conualuit, nec amplius renascitur
non est locus redhibitioni, secus si non conualuit, vel vua re-
nascitur.